

Csongrád-Csanád vármegye munkaerőpiacának és foglalkoztatási helyzetének változásai 2010. és 2023. között

Changes of the labor market and employment situation in Csongrád- Csanád county between 2010 and 2023

JANOVICS PÉTER hallgató, Kodolányi János Egyetem,
janovics.peter.ferenc@gmail.com

DOI: <https://doi.org/10.65513/MaMi.2025.7.5>

Abstract

The study examines the transformation of the labor market and employment structure in Csongrád-Csanád County between 2010 and 2023, from the effects of the economic crisis to the post-pandemic period. Based on data from the Hungarian Central Statistical Office (KSH) and the state employment agency, it presents the significant decline in the number of registered job seekers, the evolution of the role of public employment, and the impact of active employment policy instruments, including several EU-funded programs. During the period under review, the economically active population and the number of employed persons in the county increased simultaneously, while the transition from public employment to the open labor market became increasingly successful. Although the COVID-19 pandemic caused a brief slowdown, the downward trend continued later. The county currently has one of the lowest job vacancy rates in the country, which raises challenges for the future in terms of labor reserves. The study notes that regional-level and time-extended studies are also warranted to explore further development opportunities.

Keywords: labor market trends, employment policy, public employment, number of job seekers, regional economy

JEL codes: J21, J38, J48, R11, R23

Absztrakt

A tanulmány Csongrád-Csanád vármegye munkaerőpiacának és foglalkoztatási szerkezetének átalakulását vizsgálja 2010 és 2023 között, a gazdasági válság hatásaitól a pandémiát követő időszakig. A KSH és az állami foglalkoztatási szerv adatai alapján bemutatja a regisztrált álláskeresők számának jelentős csökkenését, a közfoglalkoztatás szerepének alakulását, valamint az aktív foglalkoztatáspolitikai eszközök – köztük több EU-finanszírozású program – hatását. A vármegyében a vizsgált időszak során egyszerre nőtt a gazdaságilag aktív népesség és a foglalkoztatottak száma, miközben a közfoglalkoztatásból a nyílt munkaerőpiacra történő átvezetés egyre sikeresebbé vált. A COVID-19 járvány rövid idejű megtorpanást okozott ugyan, de a csökkenő tendencia később folytatódott. A vármegye jelenleg az ország egyik legalacsonyabb álláskeresési rátájával rendelkezik, ami a jövőben munkaerő-tartalékkal kapcsolatos kihívásokat is felvet. A tanulmány kitér arra, hogy a további fejlesztési lehetőségek feltárásához regionális szintű és időben kiterjesztett vizsgálatok is indokoltak.

Kulcsszavak: munkaerőpiaci trendek, foglalkoztatáspolitikai, közfoglalkoztatás, álláskeresők száma, regionális gazdaság

JEL-kódok: J21, J38, J48, R11, R23

1. Bevezetés

Szakterületemben a Csongrád-Csanád vármegyei foglalkoztatási helyzet és munkaerőpiaci változásait kísérlem meg bemutatni, 2010. és 2023. között.

Tapasztalataim szerint a megjelölt időszakban figyelemreméltó változások következtek be a vármegye foglalkoztatási adataiban. Azt kísérlem megvizsgálni, pontosan mik voltak ezek a változások, illetve milyen munkaerőpiaci folyamatok állnak ezek háttérben. Szeretnék kitérni arra, hogy az aktív foglalkoztatáspolitikai eszközök mikor és milyen módon befolyásolták ezeket a folyamatokat.

Az érintett időszakban látványos változások történtek a regisztrált álláskeresők, közfoglalkoztatási jogviszonyban állók, FHT-ban részesülők számát illetően úgy, hogy a vármegye gazdaságilag aktív népességének száma sem volt állandó. Hipotézisem szerint a nehéz helyzetben lévő munkaerőpiacot, néhány alapvető eszközzel befolyásolták a foglalkoztatáspolitikai beavatkozások, melyek következtében jelentős változások következtek be úgy az álláskeresők, mint a foglalkoztatásban állók számát és arányát illetően.

2. Irodalmi áttekintés

Az általam választott témában szakirodalmi összefoglalás, tanulmány ismereteim szerint nem készült. A foglalkoztatáspolitikai összefoglalását, egyes aktív eszközök, tárgyék, adatok elemzését, az alábbiakban felsorolt tanulmányok mutatják be, melyek témái részben érintik a dolgozatomban tárgyalt időszakot, vagy folyamatokat (Poór et al., 2023; Módosné et al., 2025).

Összefoglaló munkák: László Gyula összefoglaló munkája kiváló alapot jelent a foglalkoztatáspolitikai folyamatok megismeréséhez (László Gyula (szerk.) Foglalkoztatáspolitikai, Pécs, 2021. Az időszak általános és teljes körű foglalkoztatáspolitikai összefoglalását szintén neki köszönhetjük, mely

munkájában az országos adatokat elemezte 30 éves távlatban, nemzetközi kitekintésben; László Gyula: A magyar foglalkoztatáspolitikai 30 éve, Pécs, 2022). Szintén fontos összefoglaló munkák a Munkaerőpiaci Tükör éves kiadványai. A Munkaügyi Szemle periodika nyomtatott és online felületén az elmúlt évtizedekben számos releváns tanulmány jelent meg, ezek közül a fontosabb összefoglaló tanulmányok a következők: Hová tűnt el, és hogyan születhet újra egymillió munkahely? In: Munkaügyi Szemle, 2011/III. Országos összefoglalást ad Ignits Györgyi: A foglalkoztatás ágazati és területi szerkezetének változása 1990 és 2022 között. In: MunkaügyiSzemle.hu, 2023/május. Népszámlálások foglalkoztatási aspektusait vizsgálja Lakatos Miklós: Az utóbbi három népszámlálás (2001, 2011, 2022) a munkaügyi kérdések tükrében. In: MunkaügyiSzemle.hu, 2023/december. Bagó József: A foglalkoztatáspolitikai esélye. In: MunkaügyiSzemle.hu, 2023/áprilisban publikált jegyzetében ad rövid áttekintést az elmúlt három évtized foglalkoztatáspolitikai kérdéseiről. Más perspektívából ad az idősakra áttekintést Kónya István tanulmánya: Munkapiaci Válságok. In: MunkaügyiSzemle.hu, 2023/június. Nagyobb volumenű összefoglaló tanulmánykötet – részben a korábban említett és megjelent tanulmányokkal – a Munkácsy Ferenc szerkesztette: Ellentmondásos évtizedek, máig ható tanulságok. Összeállítás a MunkaügyiSzemle.hu weboldalon 2023-ban megjelent, a rendszerváltás óta eltelt időszak munkaügyi folyamatait elemző publikációkból. Online kiadás 2024. Borbély-Pecze Tibor Bors: A hazai munkaerőpiac 2023-ban a KSH adatok fényében tanulmányában ad összefoglalást a statisztikai adatokról.

A közfoglalkoztatással és annak intézményrendszerével a következő munkák foglalkoztak: Bagó József: A közfoglalkoztatás célja és szabályozása. In: Munkaügyi Szemle, 2013/1. Koltai Luca szintén a közfoglalkoztatás kezdeti időszakában foglalkozott annak nemzetközi kitekintésével: A közfoglalkoztatás szerepe válság idején az európai országokban. In: Munkaügyi Szemle, 2013/1. Bagó József: A közfoglalkoztatás intézményi alakulása 2015-ben. In: Opus et Educatio 3. évfolyam 5. számában mutatta be a közfoglalkoztatás szervezetrendszerét és struktúráját. Petróczi Andrea és Varga Livia munkájukban a speciális közfoglalkoztatási pilot projektről adtak beszámolót: Speciális közfoglalkoztatás: új kísérlet a munkanélküliek aktiválására. In: Munkaügyi Szemle 61. évf. (2018) 5. szám. Ignits Györgyi és Mód Péter: A vállalatok közfoglalkoztatottak iránti fogadókészsége. In: Munkaügyi Szemle, 61. évf. (2018) 6. szám munkájukban elemezték statisztikai adatok alapján a közfoglalkoztatottak nyílt munkaerőpiaci elhelyezkedési lehetőségeit. Pirisi Károly doktori (PhD) értekezésében a közfoglalkoztatás halmozottan hátrányos helyzetű célcsoportjára gyakorolt hatását vizsgálta. Pirisi Károly: A közmunka szerepe a foglalkoztatáspolitikában, a szegénység és a hajléktalanság kezelésében. Szent István Egyetem, Gödöllő, 2016. Bodnárné Boda Dorottya: A közfoglalkoztatás hatása a helyi társadalomra és a helyi gazdaságra. In: Munkaügyi Szemle 62. év. (2019) 1. számában a Belügyi Tudományos Tanács Közfoglalkoztatási Munkacsoportja és a HÉTFA Kutatóintézet konferenciájáról számoltak be. Hajdú Dávid-Koncz Gábor-Lipták Katalin: A közfoglalkoztatottak munkaerőpiacra való kilépését segítő képzések Borsod-Abaúj-Zemplén megyében, 2016-2020. In: Területi Statisztika, 2022, 62(5) munkája területi adatok alapján vizsgálta a címben megjelölt tapasztalatokat. Maszlag Fanni összefoglalót adott az MKT Munkaügyi Szakosztály online rendezvényéről: A közfoglalkoztatás célcsoportja. In: MunkaügyiSzemle.hu, 2022/október, munkájában.

A fiatal álláskereső, munkavállalók helyzetéről a következő tanulmányok kerültek kiadásra vizsgált időszakban (Mura et al., 2022). A fiatalok munkaerő-piaci helyzete címmel adott ki összefoglaló tanulmányt 2011-ben a KSH. Szintén a témában jelent meg Harmat Vanda – Fülöp Zoltán tanulmánya: A fiatalok munkaerőpiaci helyzete. In: Munkaügyi Szemle, 2020/január.

Az álláskereső, illetve általánosságban a munkavállalói korú népesség esetében a képzések kérdésével foglalkozik több tanulmány (Jenei et al., 2024). Mélypataki Gábor: A jó pap holtig tanul, mi miért ne tehetnénk ugyanezt? In: MunkaügyiSzemle.hu, 2022/október. Hasonlóképpen Janovics László: A hatékony oktatási rendszer és a megfelelő pályaaorientáció a munkanélküliség megelőzésének preventív eszköze. In: MunkaügyiSzemle.hu, 2023/december.

A pandémia időszakának foglalkoztatási, munkaerőpiaci kérdéseivel foglalkozik tanulmányában Herczog László: Javaslat a munkajövedelmüket elvesztett és munkát vállalni nem tudók átmeneti támogatására. In: MunkaügyiSzemle.hu, 2020/október. A COVID időszakának foglalkoztatási statisztikai adatait vizsgálja Ignits Györgyi: Munkaerőpiac, munkanélküliség: nézzünk a számok mögé! In: MunkaügyiSzemle.hu, 2020/október.

A foglalkoztatási szerkezet változásával, a jövőbeni munkaerőpiac helyzetével foglalkoznak a következő cikkek, tanulmányok (Remsei et al., 2023). Hogyan vonható be még 500 ezer fő a foglalkoztatásba. In: Világgazdaság (https://www.vg.hu/mnb-blog/2023/06/hogyan-vonhato-be-meg-500-ezer-fo-a-foglalkoztatatasba#google_vignette), letöltve: 2023. 06. 05. A hazai gazdaság szerkezetét, annak alakítását vizsgálja a Juhász Réka kutatóval készített interjúra épülő írás: A magyar gazdaság fejlettségi szintjén már nem lehet csak az iparra fókuszálni. In G7 (<https://g7.hu/kozelet/20240709/a-magyar-gazdasag-fejlettségi-szintjen-mar-nem-lehet-csak-az-iparra-fokuszalni/>), letöltve: 2024. 07. 12. A Munkaadók és Gyáriparosok Országos Szövetsége megrendelésére készült tanulmány a Bálint Adrienn – Galambvári Gabriella – Bogóné Dr. Jehoda Rozália Dr. – Vakhal Péter Dr: A magyar régiók munkaerőpiaca 2035-ben. Stratégiai előrejelzés. 2024.

Jogszályi háttér tekintetében általánosságban a legfontosabb a foglalkoztatáspolitikai támogatások szempontjából A foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény és annak – tárgyidőszakban többször is változó – végrehajtási rendeletei jelentik, ugyanakkor a szűk értelemben vett témafeldolgozás során a törvényt nem volt szükséges – illetve terjedelmi korlátok miatt lehetséges – részleteiben elemezni. Szintén kiemelten fontos A közfoglalkoztatásról és a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó, valamint egyéb törvények módosításáról szóló 2011. évi CVI. törvény és annak végrehajtási rendeletei. Tekintettel arra, hogy több uniós programozási időszakot is érint a vizsgált időszak, figyelemmel kell lenni a 2014–2020 programozási időszakban az egyes európai uniós alapokból származó támogatások felhasználásának rendjéről szóló 272/2014. (XI. 5.) és a 2021–2027 programozási időszakban az egyes európai uniós alapokból származó támogatások felhasználásának rendjéről szóló 256/2021. (V. 18.) Korm. rendeletre.

3. Módszertan

Dolgozatom tárgyának vizsgálatát elsősorban a rendelkezésre álló publikus adatok felhasználásával szeretném végrehajtani, főként az állami foglalkoztatási szerv (Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat) és a Központi Statisztikai Hivatal adatainak elemzésével. A két szervnél rendelkezésre álló és hozzáférhető adatbázisokból pontosan nyomon követhetők a tárgyidőszak munkaerőpiaci változásai. Az adatok a munkaerőpiac tekintetében (álláskereső, foglalkoztatottak, inaktívak, álláskereső életkor, nem és iskolai végzettség szerinti megoszlása, támogatásokba és egyéb aktív eszközökbe bevont ügyfelek száma, kihelyezett támogatások volumene és típusa, stb.) rendelkezésre állnak, továbbá szintén elérhetőek egyéb releváns információk, mint pl. a népességszám és annak változásai. Ezek az adatbázis rendszerek fognak alapul szolgálni a tervezett vizsgálatok elvégzéséhez. Tekintettel arra, hogy szakirodalmi háttér nem, vagy csak részben olvasható a megjelölt szakdolgozati témában, továbbá arra,

hogy lehetőség szerint az adatokat és azokból levonható következtetéseket önállóan szeretném vizsgálni, így a már publikált tanulmányokat áttekintem, de a bemutatásra kerülő időszak munkaerőpiaci helyzetének elemzése során marginálisan használtam fel.

A felhasznált adatokkal kapcsolatban fontosnak érzem megjegyezni, hogy a KSH és az NFSZ által publikált álláskeresőkre és munkanélküliekre vonatkozó adatokban, azonos időszakra, vagy időpontra vonatkozóan mindig van eltérés. Ez azokban az esetekben indokolható, mikor a KSH mintavétele és számítása alapján magasabb értéket becsül, mint az állami foglalkoztatási szervnél regisztrált személyek száma, mivel nyilvántartásba vétel nélkül, önállóan is próbálhatnak elhelyezkedni az állampolgárok, mely számot az NFSZ adatbázis nem tartalmaz. Ugyanakkor fordított esetben, vagyis amikor az NFSZ adatbázisban szereplő regisztráltak száma magasabb, mint a KSH által közölt álláskeresői szám, kérdéses lehet a KSH mintavétel, vagy számítás helyessége, tekintve, hogy alacsonyabb értéket jelenít meg, mint a hiteles hatósági nyilvántartásban szereplő tényleges álláskeresők száma. Erre példa a tárgyidőszak is; az NFSZ nyilvántartás szerint 2009. decemberében 604 576 fő, míg 2010. decemberében 591 278 fő volt a regisztrált álláskeresők száma,¹ mely jelentősen meghaladja a KSH által 2010. évre mért 469 100 fő munkanélküli létszámát.² Ez jelentős eltérés azzal együtt is, hogy az NFSZ adatok egy adott időpont állapotát mutatják, míg a KSH adatok egy időszak átlagát jelenítik meg, mivel az NFSZ két időpont közötti adataiban nincs olyan mértékű szélső érték, mely lehetővé tenné ennyire alacsony átlag számítását.

4. Eredmények

4.1. Munkaerőpiaci válság és hatása a vármegye munkaerőpiacára

4.1.1. Foglalkoztatáspolitikai háttér a válság időszakában

A 2007-2008. évi pénzügyi válság, mely az 1930-as évek nagy gazdasági világválságát óta a legnagyobb világméretű gazdasági recessziót okozta, a munkaerőpiacra is rendkívül nagy hatást gyakorolt. Ahogy az 2010-ben megrendezésre került Oslói Konferencián Dominique Strauss-Khan, az IMF³ vezetője fogalmazott, a válság a „munkanélküliség pusztaságát” hozta létre, melyet a jelenlévő spanyol miniszterelnök is megerősített, emlékeztetve, hogy a munkanélküliségi válság a legsúlyosabb, mellyel a világ szembenézett. Az ILO⁴ vezetője Juan Somavia arra hívta fel a figyelmet, hogy a magas foglalkoztatási ráta a kulcs a kitűzött makrogazdasági célok elérésében – az alacsony infláció és fenntartható költségvetés mellett.⁵ Az ILO 2010. januári elemzése szerint, míg a világgazdaság 2009-ben már növekvő pályára lépett, addig a munkaerőpiac nem mutatta érdemi fejlődés jeleit.⁶

¹ KSH STADAT 20.1.1.37. A nyilvántartott álláskeresők száma, december. Letöltve: https://www.ksh.hu/stadat_files/mun/hu/mun0044.html 2024. 09. 03.

² KSH STADAT 20.1.1.17. A munkanélküliek száma legmagasabb iskolai végzettségük szerint, nemenként. Letöltve: https://www.ksh.hu/stadat_files/mun/hu/mun0027.html 2024. 09. 03.

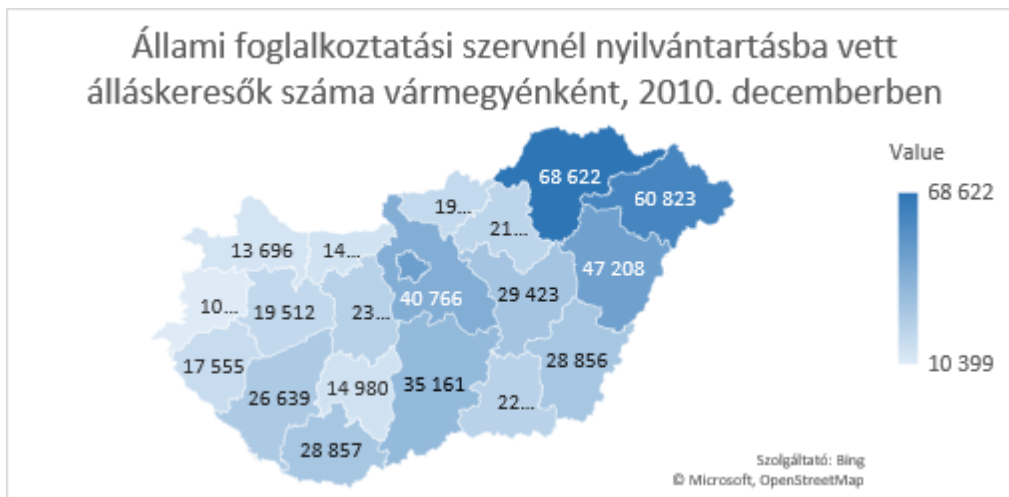
³ International Monetary Fund

⁴ International Labour Organization

⁵ IMF Survey: Oslo Conference Calls for Action to Avoid Jobless ‘Lost Generation’ Letöltve: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2015/09/28/04/53/sonew091310a> 2024. 09. 03.

⁶ International Labour Office: Global Employment Trends. January 2010. 9. p. Letöltve: https://www.ilo.org/sites/default/files/wcmsp5/groups/public/@ed_emp/@emp_elm/@trends/documents/publication/wcms_120471.pdf 2024. 09. 03.

A hazai foglalkoztatáspolitikai mutatók részben hasonló tendenciát mutattak, fontos ugyanakkor megjegyezni, hogy Magyarországon már a nemzetközi pénzügyi válságot megelőzően is, tehát attól függetlenül megindult a munkanélküliségi ráta emelkedése.⁷ Ezt 2008-tól természetesen tovább indukálta a válság, így 2010-re már kb. 600 ezer fő volt a regisztrált álláskereső száma.⁸

1. ábra: az állami foglalkoztatási szervnél nyilvántartásba vett álláskeresők száma vármegyénként, 2010. decemberben. Adatok forrása: KSH és NFSZ. Saját szerkesztés.

4.1.2. A vármegye munkaerőpiaci helyzete a válság következtében

Csongrád-Csanád vármegyében az országos tendenciák területi leképződését figyelhetjük meg; vagyis a 2006-tól folyamatos emelkedést mutatott minden évben a nyilvántartásban lévők száma, melyben a nemzetközi pénzügyi és gazdasági válság hatására további jelentős emelkedés következett be 2009-ben. 2010. decemberben 22 590 fő volt regisztrálva az állami foglalkoztatási szervnél, mely rendkívül magas szám, a vármegye gazdaságilag aktív 15-64 éves korú népességének 12,77%-a.⁹ A KSH saját számítása szerinti munkanélküliségi ráta 9,1% volt 2010. IV. negyedévében.¹⁰ Az adatok között itt is eltérés tapasztalható, mely módszertani különbségekből adódik: az NFSZ hatósági nyilvántartásával szemben a KSH lakossági munkaerő-felmérés alapján számítja az adatokat, illetve fontosnak érzem megjegyezni, hogy a KSH a gazdasági aktivitásnál a 15-74 éves népességet veszi figyelembe. Ugyanakkor azt is

⁷ László Gyula, Dr: A magyar foglalkoztatáspolitikai 30 éve: 1990-2020. Dokumentumok, politikák és stratégiák, adatsorok. Pécs, 2022. 61-62. p. Letöltve: <https://pea.lib.pte.hu/bitstream/handle/pea/34432/PTE-KTK-20220919-3.pdf?sequence=1&isAllowed=y> 2024. 09. 03.

⁸ 2023. decemberében 604 576 fő volt nyilvántartásba véve az állami foglalkoztatás szervnél. Az NFSZ (Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat) adatait a KSH is közzéteszi a STADAT összefoglaló tábláiban; letöltve: https://www.ksh.hu/stadat_files/mun/hu/mun0044.html 2024. 09. 03.

⁹ Nyilvántartottak száma: NFSZ forrás alapján KSH STADAT adatok 20.1.2.5. A nyilvántartott álláskeresők száma, vármegye és régió szerint, december. Letöltve: https://www.ksh.hu/stadat_files/mun/hu/mun0087.html 2024. 09. 04.

Gazdaságilag aktív népesség száma: KSH STADAT 20.2.2.2. A 15–64 éves népesség gazdasági aktivitása, vármegye és régió szerint, negyedévente. Letöltve: https://www.ksh.hu/stadat_files/mun/hu/mun0162.html 2024. 09. 04. Továbbiakban: KSH STADAT 20.2.2.2.

¹⁰ KSH STADAT 20.2.2.5. Munkanélküliségi ráta, vármegye és régió szerint, negyedévente. Letöltve: https://www.ksh.hu/stadat_files/mun/hu/mun0171.html 2024. 09. 04.

látnunk kell, hogy gazdasági aktivitását tekintve a 15-64 és 15-74 éves népesség számának különbsége alacsony, 177 000 fő, illetve 178 900 fő.¹¹

2. ábra: Állami foglalkoztatási szervnél nyilvántartásba vett álláskereső aránya a gazdaságilag aktív 15-64 éves korú népességhez mérten. Adatok forrása: KSH és NFSZ. Saját szerkesztés.

A vármegye minden járása¹² esetében emelkedett a nyilvántartásban lévő álláskeresők száma és aránya 2010. évben a 2009. évi havi átlaghoz mérten. Az egyes járási adatok között azonban jelentős eltérések tapasztalhatók. Figyelemmel a vármegye demográfiai helyzetére – kb. 391 ezer fős lakosság mintegy fele, 197 ezer fő a Szegedi járásban, azon belül pedig Szegeden (158 ezer fő) él – indokolt elsősorban az álláskeresők arányának vizsgálata. Ezen ráta¹³ tekintetében komoly eltérések voltak az egyes járások között; míg Szegeden az országos és vármegyei átlagnál kedvezőbbek voltak az adatok a 8,9%-os arányt tekintve, addig a Makói járás esetében 17,4%-os arány meghaladta azt.¹⁴ A mutatót vizsgálva megállapíthatjuk, hogy a két szomszédos járás tekintetében kb. kétszeres volt az álláskeresők aránya, melynek okai mögött a Makói járás keleti részén található kis települések, zsákfalvak gazdasági, demográfiai és infrastrukturális nehézségeit láthatjuk, melyek jelentős hatással bírtak a foglalkoztatási szerkezet és azon keresztül a munkaerőpiaci mutatók alakulására is.

¹¹ V.ö. KSH STADAT 20.2.2.2. illetve KSH STADAT 20.2.2.1. A 15–74 éves népesség gazdasági aktivitása, vármegye és régió szerint, negyedévente. Letöltve: https://www.ksh.hu/stadat_files/mun/hu/mun0161.html 2024. 09. 04.

¹² A 2013-ban újfent létrejövő járásek területével és népességével alapvetően megegyezett a vármegyei kistérségek mérete, valamint alapvetően azonos illetékességi területtel működtek a dolgozatom szempontjából relevánsabb munkaügyi kirendeltségek és járási foglalkoztatási osztályok. Ezen okból az egységes megnevezés miatt a járásek és járási hivatalok megnevezést használom a dolgozatomban, melyek a 2010-es évtized első felében a jogelőd és/vagy közel azonos szerepet betöltő közigazgatási egységekre vonatkoznak.

¹³ Az állami foglalkoztatási szervnél nyilvántartásba vett álláskeresőök száma a gazdaságilag aktív 15-64 év közötti munkavállalói korú népesség számához viszonyított aránya.

¹⁴ Munkaerő-piaci helyzetkép. Csongrád megye. 2010. év. Csongrád Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központ. Továbbiakban: Helyzetkép 2010.

Csongrád-Csanád vármegye járásaiban regisztrált álláskeresők aránya a 15-64 éves korú gazdaságilag aktív népességhez mérten, 2010. decemberben

9.6% 17.4%

Map data: © OSM • Created with Datawrapper

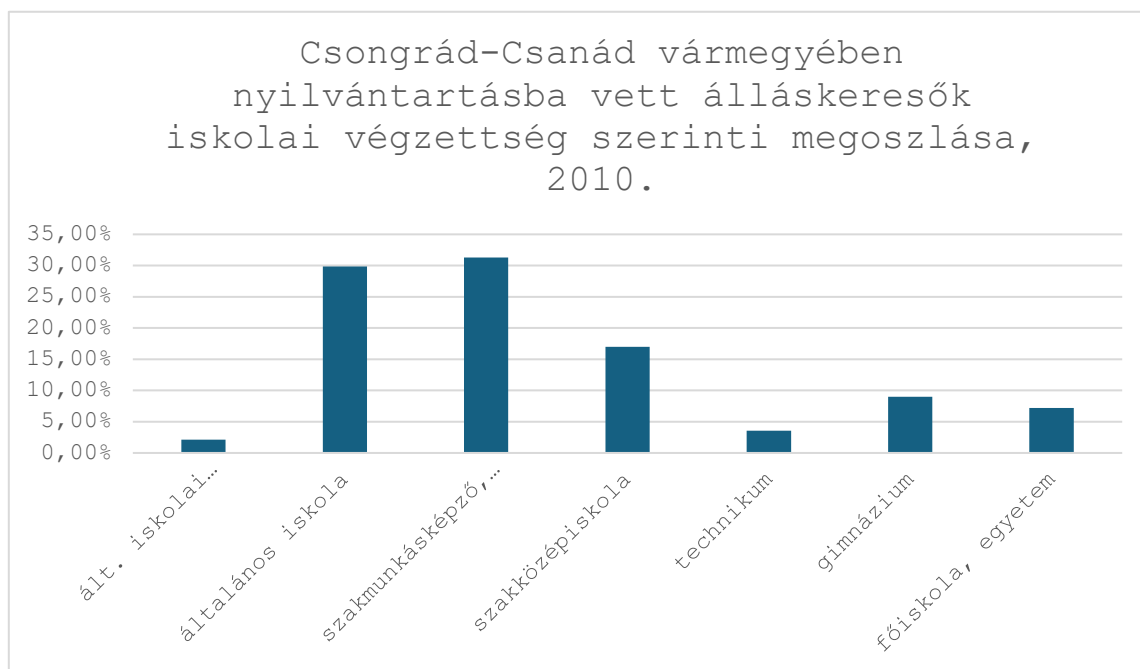
mert gyakran azt jelenti, hogy az iskola végzettségek, képzettségek megszerzését követően nem tudnak elhelyezkedni, rögtön álláskeresővé válnak. Mivel munkatapasztalat szerzésre sincs lehetőségük, így a nyílt munkaerőpiaci elhelyezkedésük ennek hiányában alapvető akadályba ütközik. Ez olyan probléma, amely hosszútávú fennállás esetén központi beavatkozást igényel. Szintén jelentősen emelkedett az 50 év felettiek aránya, mely így elérte a 20,4%-ot.¹⁶ Ez hasonlóan komoly szerkezeti problémát takarhat, mivel az ötven év felettiek, illetve a nyugdíj előtt állók az egyik legveszélyeztetettebb korcsoport a munkaerőpiac tekintetében – sok esetben őket érintik a cégeknél az első leépítési döntések, ismételt elhelyezkedésük pedig gyakran ellenállásba ütközik a foglalkoztatók részéről, mivel úgy ítélik meg, betanításuk aránytalanul magas erőforrás igényű azt figyelembe véve, utána mennyi ideig tudnak az adott cég termelékenységéhez hozzájárulni. Iskolai végzettség tekintetében megállapítható, hogy a válság kedvezőtlen munkaerőpiaci hatásainak való kitettség fordított arányban áll az iskolai végzettséggel. Bár az általános iskolai végzettség nélküliek aránya mindössze 2 % környékén mozgott, ennek oka elsősorban az volt, hogy a gazdaságilag aktív népesség arányában nagyon alacsony a befejezetlen általános iskolai végzettségűek száma. Az általános iskolát végzettek, valamint szakmunkásképzőt és szakiskolát végzettek aránya egyaránt 30% körül alakult, melyek a legmagasabb értékek voltak. Jelentősen alacsonyabb volt a szakközépiskolát (17%) és a gimnáziumot (9%) végzettek aránya. A felsőfokú végzettségűek aránya 7,18%-os volt, míg a technikumot végzettek aránya mindösszesen 3,54%. Fontosnak érzem megjegyezni, hogy az álláskeresők aránya azoknál a járásoknál

3. ábra: Állami foglalkoztatási szervnél nyilvántartásba vett álláskeresők aránya a gazdaságilag aktív 15-64 éves korú népességhez mérten. Adatok forrása: Csongrád-Csanád Vármegyei Kormányhivatal. Saját szerkesztés.

A nemek közötti megoszlás tekintetében nem volt nagyságrendi eltérés tapasztalható, a vármegyében 50% környékén voltak regisztrációban a nők és férfiak is, mely arányok az egyes járások tekintetében sem mutattak jelentős eltérést. Korántsem voltak ilyen kedvezőek a korcsoport szerinti megoszlások adatai, mivel a 21-25 év közöttiek aránya 14,5%, a 26-35 év közöttiek aránya pedig 25,6% volt.¹⁵ A fiatalok ilyen magas arányú munkanélkülisége azért aggályos,

¹⁵ Helyzetkép 2010.¹⁶ Helyzetkép 2010.

volt a legmagasabb, ahol a legalacsonyabb volt iskolai végzettséget tekintve a munkanélküliek képzettség szerinti összetétele.

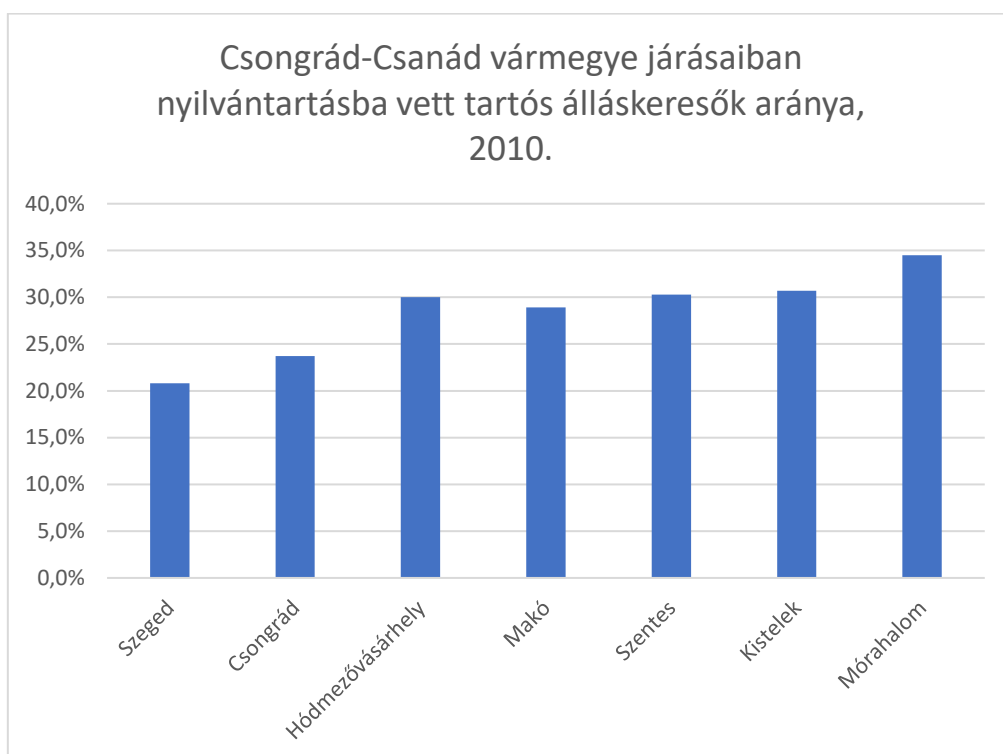

4. ábra: Csongrád-Csanád vármegyében nyilvántartásba vett állás keresők iskolai végzettség szerinti megoszlása, 2010. Adatok forrása: Csongrád-Csanád Vármegyei Kormányhivatal. Saját szerkesztés.

A munkaerőpiac helyzetének és főként foglalkoztatási (állás keresői) szerkezetnek az egyik legszignifikánsabb mutatója a tartósan¹⁷ nyilvántartásba vett állás keresők aránya. Optimális esetben, tehát amikor kedvező a munkaerőpiac helyzete, alacsony az állás keresők száma, a tartósan regiszterben lévők aránya alacsonyan van. A tartós állás keresők magas aránya azért veszélyes foglalkoztatáspolitikai szempontból, mert azt jelenti, hogy nagy számban vannak olyanok, akik kiszorultak az elsődleges munkaerőpiacról, elhelyezkedésük – adott esetben támogatással sem – várható a közeljövőben. Ez strukturális munkanélküliségi problémát jelent, melynek javítására foglalkoztatáspolitikai eszközökkel szükséges beavatkozni.

2010. évben a vármegyében jelentősen megnőtt a tartós állás keresők aránya, átlaguk így meghaladta a 26%-ot. A tartósan állás keresők legnagyobb arányban Mórahalmon voltak nyilvántartásban, míg Hódmezővásárhelyen, Szentesen és Kisteleken is meghaladta arányuk a 30%-ot.

¹⁷ Az egy évet meghaladóan folyamatosan nyilvántartásban lévő állás keresőket tekintjük tartósan állás keresőknek.

5. ábra: Csongrád-Csanád vármegye járásaiban nyilvántartásba vett tartós álláskeresők aránya, 2010.

Adatok forrása: Csongrád-Csanád Vármegyei Kormányhivatal. Saját szerkesztés.

4.2. Foglalkoztatáspolitikai beavatkozások a válságot követően

4.2.1. A munkaerőpiaci válság kezelésére hozott intézkedések

Recesszió idején a legfontosabb gazdasági intézkedések az fogyasztás növelése és infláció csökkentése mellett a munkanélküliség növekedésének megállítására, illetve a foglalkoztatás növelésére irányulnak. Ezekhez a mindenkor gazdaság- és pénzügypolitikának monetáris és fiskális eszközök állnak rendelkezésére, melyek közül a fiskális diszkrecionális intézkedések irányulhatnak a munkaerőpiac helyzetének közvetlen befolyásolására. Ezen intézkedések között jelentek meg az ún. közmunka programok is, melyekkel már a XX. század elején találkozhattunk.

Az Egyesült Államokban Roosevelt elnöksége idején került meghirdetésre a New Deal program keretében a Works Progress Administration, mely egyéb intézkedése mellett úgy igyekezett enyhíteni az országban akkor 10% és 25% közötti munkanélküliséget, hogy olyan közfeladatok ellátásába vonta be a munkanélküli, elsősorban képzetlen személyeket, mint például középületek, közművek építése, városi és helyközi infrastruktúra létrehozása. Fontosnak érzem ezt a lehatárolást, mivel a kialakításnál a kormányzat arra figyelemmel határozta meg a feladatok csoportját, hogy az ne jelentsen esetlegesen konkurenciát a magáncégeknek – tehát igyekeztek mérsékelni annak piactorzító hatását.¹⁸

A hazai közfoglalkoztatási program – a korábbi közmunka, közcélú és közhasznú programok megszüntetésével – 2011-ben jött létre, a közfoglalkoztatásról és a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó, valamint egyéb törvények módosításáról szóló 2011. évi CVI. törvény hatályba lépésével. A program

¹⁸ Neumann, Todd C. et al: The dynamics of relief spending and the private urban labor market during the New Deal. National Bureau of Economic Research, 2007. Letöltve:
https://www.nber.org/system/files/working_papers/w13692/w13692.pdf 2024. 09. 08.

létrehozásának céljával az a jogalkotói szándék valósult meg, hogy munkalehetőséget biztosítson az elsődleges munkaerőpiacról kiszorult személyeknek, akik önerőből nem tudtak újra elhelyezkedni, illetve megvalósuljon a segély helyett munkát elve.¹⁹ A program deklaráltan átmeneti foglalkoztatási formaként tekintett a közfoglalkoztatásra, tehát egy másodlagos munkaerőpiaci aktív eszközről beszélhetünk esetében, mely tranzitfoglalkoztatást valósít meg. Fontos volt azonban az a lehetőség is, melyet a közfoglalkoztatási programokat megvalósító településeknek jelentett a program, hiszen ennek keretében jelentős fejlesztéseket tudtak végrehajtani.

Ami újdonságot jelentett a programok elindítását követően az a közfoglalkoztatás volumene volt; a korábbi arányokat jelentősen meghaladva, nagyszámú álláskereső került közvetítésre közfoglalkoztatási jogviszony létesítésére. A közfoglalkoztatáshoz nyújtható támogatásokról szóló 375/2010. (XII. 31.) Korm. rendelet (továbbiakban: Rendelet1) 2. szakasza hosszabb időtartamú, országos, valamint speciális közfoglalkoztatási programok indítását teszi lehetővé. Fontos ugyanakkor, hogy a Rendelet1 7/B. § (1) bekezdése felhatalmazza a közfoglalkoztatásért felelős minisztert,²⁰ hogy a hosszabb időtartamú és az országos közfoglalkoztatási programokra, mint támogatási formákra mintaprogramokat indítson. Ennek a keretében kerültek indításra és működnek jelenleg is a járási startmunka mintaprogramok és az országos közfoglalkoztatási mintaprogramok.

A jogszabályok a bérek tekintetében jelentős különbséget tettek a minimálbérhez képest, mely döntés hátterében azon elv húzódott, hogy a közfoglalkoztatás átmeneti jellegének megfelelően a béröllővel is ösztönzésre kerüljenek a jogviszonyban állók a nyílt munkaerőpiaci elhelyezésre. A mindenkori közfoglalkoztatási béreket a közfoglalkoztatási bér és a közfoglalkoztatási garantált bér megállapításáról szóló 170/2011. (VIII. 24.) Korm. rendelet (továbbiakban: Rendelet2) határozza meg, mely hatályba lépése óta számos alkalommal változott. Jelenleg a mindenkori minimálbér és garantált bérminimum 50%-ban határozza meg a közfoglalkoztatási bért, valamint a legalább középfokú iskolai végzettséget és szakképesítést igénylő munkakör betöltésének közfoglalkoztatási béreit, mely munkavezetői feladatok ellátása esetén magasabb.²¹

4.2.2. Csongrád-Csanád vármegyei közfoglalkoztatási programok

Csongrád-Csanád vármegyében 2011-ben indultak az első közfoglalkoztatási programok, melyek célja a már említettek szerint az álláskeresők, közülük is kiemelten az alacsony végzettségűek, képzetlenek és tartós álláskeresők munkához juttatása volt arra az átmeneti időszakra, amíg a nyílt munkaerőpiacon nem tudtak elhelyezkedni. A programok indításának első évében átlagosan 2 603 fő volt a közfoglalkoztatási programok résztvevője, mely egyaránt alacsonyabb érték úgy a közfoglalkoztatási jogviszonyban állók számát a 15-64 éves korú gazdaságilag aktív személyekhez viszonyítva (1,47%), mint a közfoglalkoztatottak számát a regisztrált álláskeresők zárónapi számához viszonyítva (12,88%).²² A vármegyében fokozatosan valamennyi programtípus elindult, így hosszabb időtartamú közfoglalkoztatási programok keretében főként helyi és nemzetiségi önkormányzatok a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13. § (1) bekezdés szerinti helyi közfeladatok ellátására, illetve egyházi jogi személyek, civil szervezetek az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi

¹⁹ <https://kozfoglalkoztatasi.kormany.hu/tajekoztato-a-kozfoglalkoztatasi-rendszerrol> Letöltve: 2024. 09. 08.

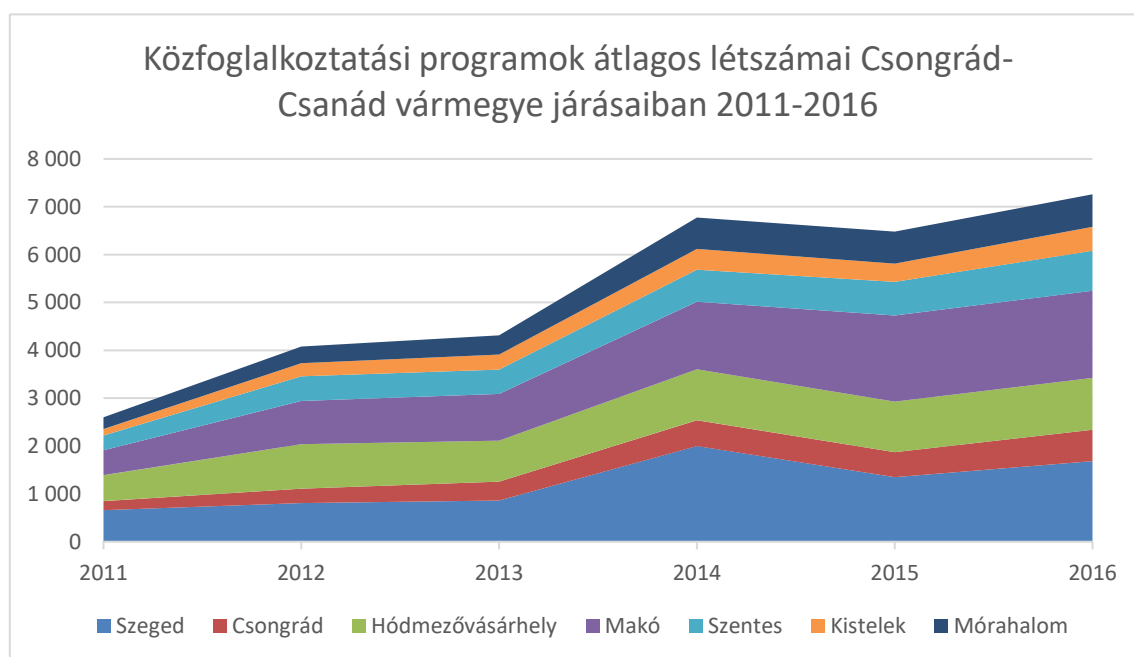
²⁰ A közfoglalkoztatás jelenleg is működő, 2010. évi jogszabályi létrehozása óta a belügyminiszter felel a közfoglalkoztatási programokért.

²¹ Rendelet2 1. § (1), 2. § (1), valamint 2/A. § (1)-(2).

²² KSH STADAT 20.1.2.5, illetve KSH STADAT 20.2.2.2, valamint <http://kozfoglalkoztatasi.bm.hu/> és <http://kozfoglalkoztatasi.bm.hu/archiv/> letöltve: 2024. 09. 11.

CLXXV. törvény 2. § 20. pontja szerinti közhasznú feladat ellátására valósították meg ezeket. Országos közfoglalkoztatási programok keretében elsősorban állami feladatok ellátását végző szervezetek, így pl. Rendőrség, Katasztrófavédelem, Honvédség, erdőgazdálkodók, Vízügyi Igazgatóság kötöttek hatósági szerződést a kormányhivatalokkal a tevékenységek megvalósítására a belügyminiszter döntése alapján. Az említett jogszabályok adta lehetőségek szerint mintaprogramok is indultak; a szentesi Hajléktalan Segítő Központ országos közfoglalkoztatási mintaprogramot valósít meg. A hosszabb időtartamú közfoglalkoztatási programokra épülve jöttek létre a járási mintaprogramok, melyeket települési önkormányzatok valósítottak meg. 2015-től azok a települések indíthattak járási mintaprogramokat, melyek a kedvezményezett járások besorolásáról szóló, 2015. január 1-jétől hatályos 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet 3. számú mellékletében meghatározott 109 kedvezményezett járáshoz, vagy a 6. számú mellékletben szereplő természeti vagy civilizációs katasztrófával sújtott kedvezményezett térségek közé tartoztak, illetve a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről szóló 105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet 2. számú mellékletében szerepeltek. A járási mintaprogramokat több típus szerint lehetett indítani, melyek alapvetően három csoportra voltak oszthatók úgy, mint mezőgazdasági, helyi sajátosságokra épülő és szociális programok.

A közfoglalkoztatás átlaglétsszámok a következő 5 évben emelkedő tendenciát mutattak, a legmagasabb létsszámot 2016-ban elérve.

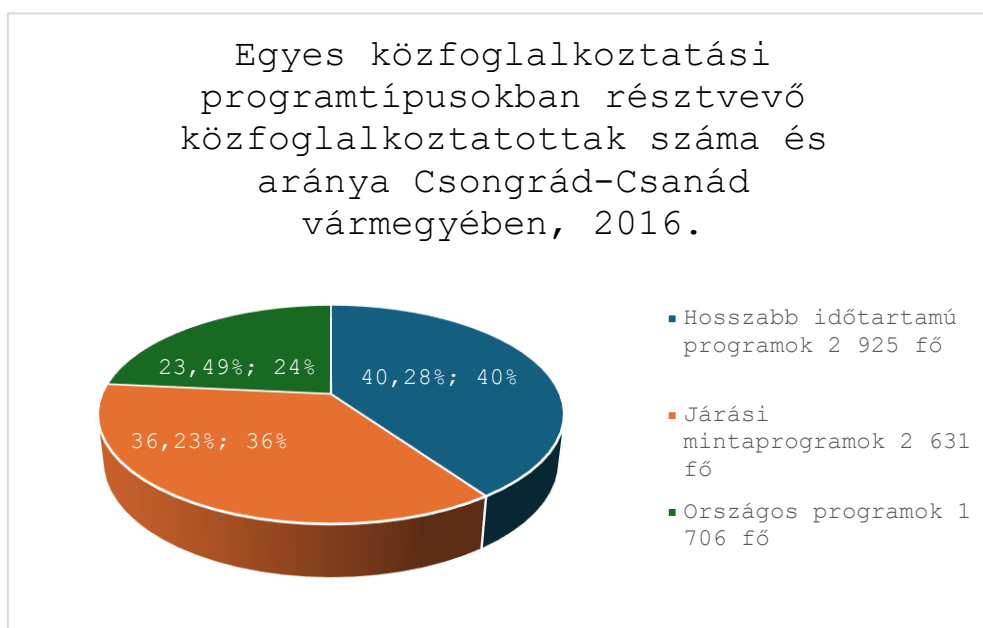

6. ábra: Közfoglalkoztatási programok átlagos létsszámai Csongrád-Csanád vármegye járásaiban, 2011-2016. Adatok forrása: Belügyminisztérium. Saját szerkesztés.

A járási hivatalok illetékességi területén minden esetben nőttek a fenti időszakban a közfoglalkoztatási jogviszonyban állók létsszámai. Ugyanakkor az egyes járások esetén eltérő arányokról beszélhetünk. Míg a Szegedi járás, a 4.1.2. fejezetben említett lakosságának túlsúlya miatt természetesen jelentős mértékben volt érintett a közfoglalkoztatási létsszámokat illetően is, addig Makói járás 2016-ban több, mint 40%-kal meghaladta közfoglalkoztatási átlaglétsszám tekintetében a lakosságszámban 25%-kal nagyobb Hódmezővásárhelyi járását.²³ Itt a már korábban is említett, rossz infrastrukturális

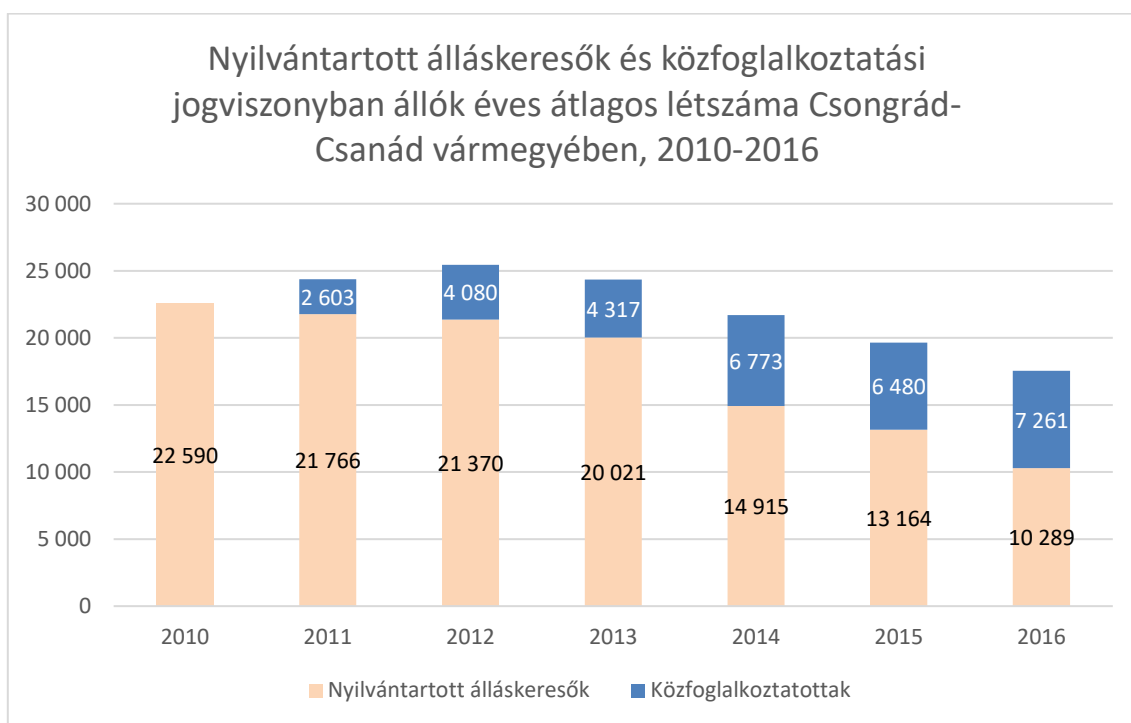
²³ <http://kozfoglalkoztatasi.bm.hu/> Letöltve: 2024. 09. 12.

környezetben lévő, a Makói járás keleti felén található kistelepülések nehéz munkaerőpiaci helyzetét láthatjuk a háttérben, ahol az érdemi ipar és szolgáltató szektor hiányában a lakosság megélhetését elsősorban a mezőgazdaság biztosítja. Amennyiben valaki az önfenntartáshoz elégséges földterülettel nem rendelkezett, más gazdaságokban pedig nem tudott elhelyezkedni, a (tömeg)közlekedési nehézségek a végzettség és szakképzettségben megmutatkozó hiányosságokkal együtt pedig gátolták a járási székhelyen, vagy egyéb nagyobb városokban az elhelyezkedéseket, ott a közfoglalkoztatás jelentett szinte kizárólagos megélhetési lehetőséget a gazdasági válságot követő években. A 2016. évi létszámcúcsnál az egyes közfoglalkoztatási programtípusok megoszlása eltérő volt: hosszabb időtartamú programok keretében végzett munkát a jogviszonyban állók, több, mint 40%-a, míg az országos programokban résztvevő közfoglalkoztatottak aránya nem érte el a 24%-ot.

7. ábra: Az egyes közfoglalkoztatási programtípusokban résztvevő közfoglalkoztatottak száma és aránya Csongrád-Csanád vármegyében, 2016. Adatok forrása: Belügyminisztérium. Saját szerkesztés.

A 2011-2016. közötti időszakban tehát emelkedő tendenciát mutatott a közfoglalkoztatási jogviszonyt létesítettek átlagos létszáma. A közfoglalkoztatás célja elsődlegesen a regisztrált álláskeresőök átmeneti munkához juttatása, ezért fontos az állami foglalkoztatási szervnél nyilvántartásba vett személyek számával együtt vizsgálni azt.

8. ábra: Nyilvántartott álláskereső és közfoglalkoztatási jogviszonyban állók éves átlagos létszáma Csongrád-Csanád vármegyében, 2010-2016. Adatok forrása: Csongrád-Csanád Vármegyei Kormányhivatal, Belügyminisztérium. Saját szerkesztés.

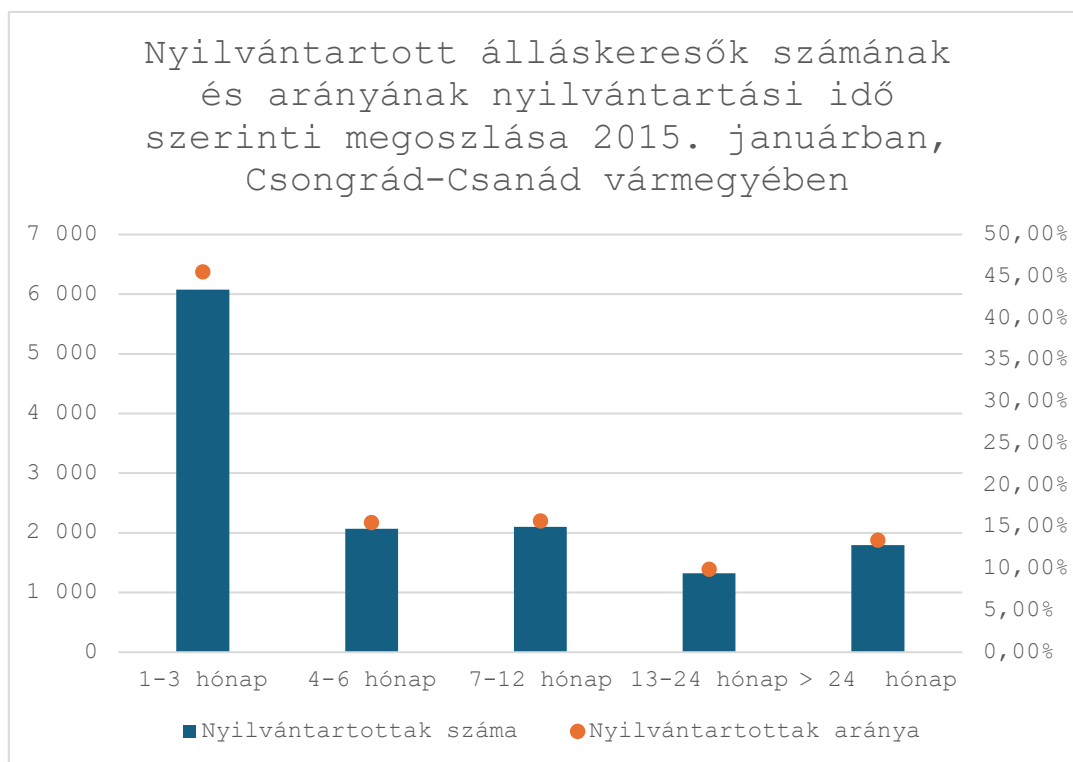
Az adatokat áttekintve látható, hogy a gazdasági válság kedvezőtlen munkaerőpiaci hatásai a 2010-es évek első felében meghatározóak voltak; folyamatosan magas volt az álláskereső száma. A közfoglalkoztatás – mai formájában történő – 2011. évi bevezetésével egyre növekvő számban sikerült a másodlagos munkaerőpiacra integrálni azokat, akik a válság következtében elvesztették munkahelyüket. Párhuzamosan a közfoglalkoztatási jogviszonyban állók számának emelkedésével, csökkenésnek indult a regisztrációban lévő álláskereső száma. Megindult ugyan – elsősorban 2013. évtől – a nyílt munkaerőpiacra történő lassú visszaáramlás is, ahogyan ez kitűnik az álláskereső és közfoglalkoztatottak együttes létszámértékének csökkenéséből, azonban még nem volt megfelelő arányú a folyamat. Ennek okán indokolt volt az évtized elején a közfoglalkoztatás intézményrendszerének megerősítése, mely hozzá tudott járulni az álláskereső számának jelentősebb csökkentéséhez.

4.3. A foglalkoztatási intézkedések az elsődleges munkaerőpiac megerősítése érdekében

4.3.1. A vármegye munkaerőpiaci helyzete, szerkezeti változásai 2015. évre

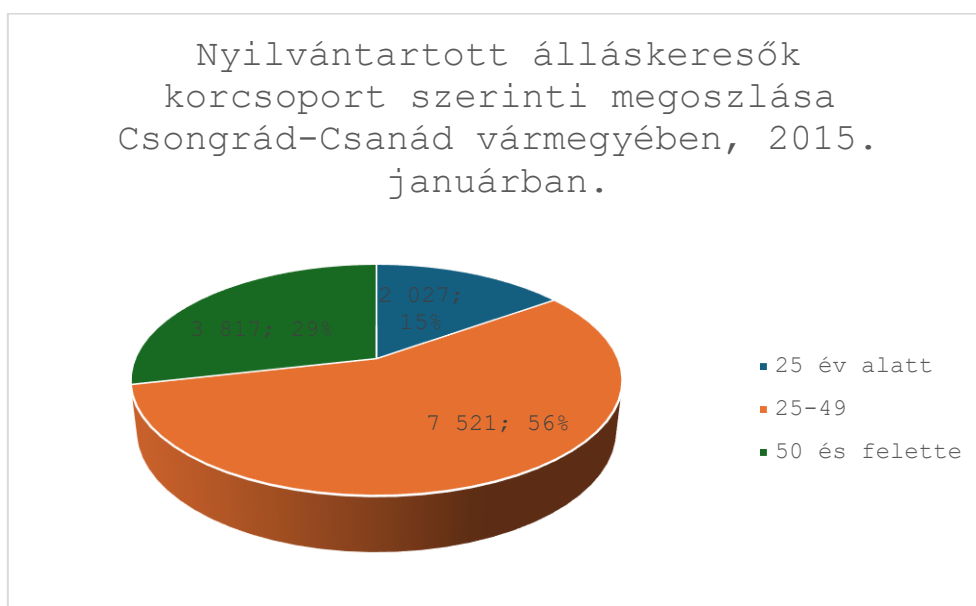
A pénzügyi válság következtében kialakult gazdasági recesszió stabilizálása után emelkedő tendencia indult a gazdaságban, melynek üteme azonban lassú volt. Az évtized közepétől a munkaerőpiac helyzetének javításához már elsősorban nem az álláskereső közfoglalkoztatási programokba történő bevonása volt szükséges, hanem a kereslet és ennek következtében a gyártási kapacitások növekedésével az elsődleges munkaerőpiaci elhelyezése vált prioritássá. Olyan programokra volt tehát szükség, melyek ösztönözni tudják ezt, elsősorban bérköltség támogatások formájában; vagyis egy adott foglalkoztatónak az állami foglalkoztatási szervhez benyújtott kérelmére támogatás volt megállapítható, mely

segítségével létszámbővítést végrehajtva – addig nettó létszámát növelve – létesítettek jogviszonyt egy regisztrált álláskeresővel. A programok megfelelő indításához és sikeres megvalósításához először a támogatási célcsoport meghatározása volt szükséges. A célcsoportok meghatározásához a nyilvántartásban lévő álláskeresők munkaerőpiaci szempontból releváns összetételét kellett áttekinteni.

9. ábra: Nyilvántartott álláskeresők számának és arányának nyilvántartási idő szerinti megoszlása 2015. januárban, Csongrád-Csanád vármegyében. Adatok forrása: Csongrád-Csanád Vármegyei Kormányhivatal. Saját szerkesztés.

A nyilvántartási idő szerint vizsgálva a regisztrált álláskeresők vármegyei összetételét azt láthatjuk, hogy a 2010. évi 26%-hoz képest csökkent az egy éven túl nyilvántartásban lévők száma (23,3%), mely azonban még továbbra is magas arányt jelentett. Fontos volt így a tartós álláskeresők megszólítása, és olyan intézkedések fogantatása, mely ennek a célcsoportnak az elhelyezkedési lehetőségeit javítani tudta. Az is kitűnik az adatokból, hogy a nyilvántartásba vett álláskeresők száma továbbra is magas volt, bár itt a létszám jelentős csökkenéséről beszélhetünk – 2010. évi 22 590 fő 2015. január 13 365 főre csökkent. Ugyanakkor a kedvező adatot árnyalja, hogy továbbra is nagyon magas volt a közfoglalkoztatási jogviszonyban állók száma, akik nyílt munkaerőpiaci elhelyezése szintén szükséges volt. A tendencia szem előtt tartása mellett vizsgálni kellett így a nyilvántartásba vett személyek további szempontok szerinti megoszlását.

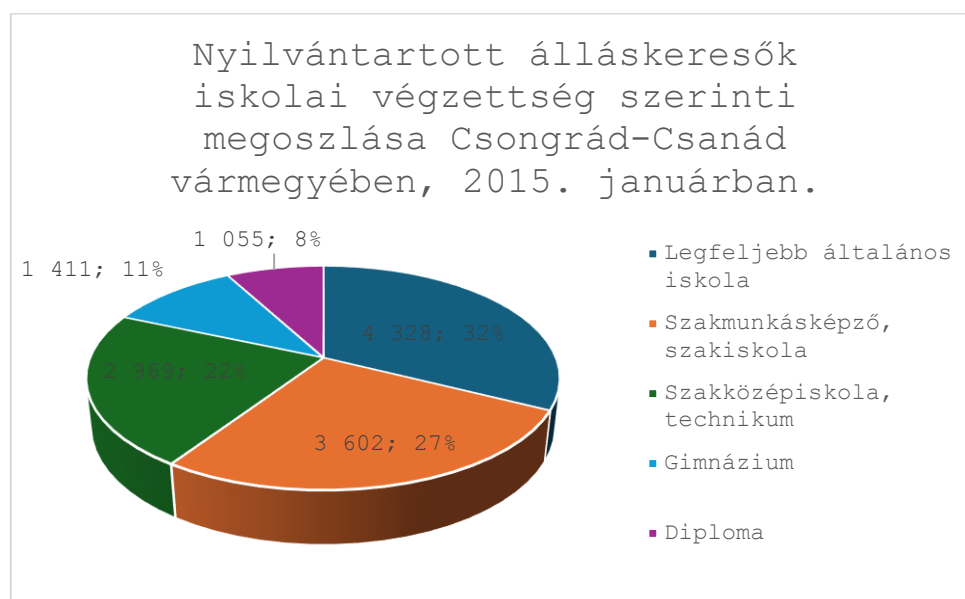

10. ábra: Nyilvántartott álláskeresők korcsoport szerinti megoszlása Csongrád-Csanád vármegyében, 2015. januárban. Adatok forrása: Csongrád-Csanád Vármegyei Kormányhivatal. Saját szerkesztés.

A korcsoportok szerinti megoszlás tekintetében azt láthatjuk, hogy 2015. év elején nyilvántartásban lévő személyek között arányukat tekintve felülreprezentáltak voltak a 25 év alattiak, valamint az 50 év feletiek. A KSH 2015. évi országos adatai szerint a 25 év alattiak aránya a gazdaságilag aktív népességet tekintve 7,5%, míg a 50-64 éves korcsoporté 25,16%,²⁴ melyet a nyilvántartásban lévők aránya meghalad a két korcsoport tekintetében. Mindkét korcsoport veszélyeztetett munkaerőpiaci szempontból, mely fokozottan igaz volt a gazdasági válság időszakában. A 25 év alatti fiatalok azért, mert az iskolából kikerülve nem rendelkeznek azzal a munkatapasztalattal, melyet a foglalkoztatók jellemzően elvárnak az adott munkakör betöltéséhez, míg az 50 év feletti álláskeresők tekintetében gyakran olyan előítéletek merülnek fel a foglalkoztatói oldalon, – így az új ismeretek elsajátításának nehézsége, a nyugdíjig hátralévő rövidebb időszak miatt nem gazdaságos betanítás, stb. – melyek akadályozzák az elhelyezkedésüket. A tendencia fokozottan igaz olyan időszakban, mikor a munkaerőpiacon a kínálati oldalon van túlsúly, tehát munkaerő-felesleg keletkezik, ami a keresleti oldalnak (munkáltatók) kedvez – eklatáns példája ennek a gazdasági válságok során jelentkező munkaerőpiaci válság.

A korcsoportok vizsgálata mellett indokolt áttekinteni a nyilvántartásban lévők iskolai végzettségek szerinti megoszlását is.

²⁴ KSH STADAT 20.1.1.5. A népesség gazdasági aktivitása korcsoportok szerint, nemeként. Letöltve: https://www.ksh.hu/stadat_files/mun/hu/mun0005.html 2024. 09. 14.

11. ábra: Nyilvántartott álláskeresők iskolai végzettség szerinti megoszlása Csongrád-Csanád vármegyében, 2015. januárban. Adatok forrása: Csongrád-Csanád Vármegyei Kormányhivatal. Saját szerkesztés.

Az adatokat vizsgálva látható, hogy az iskolai végzettség szerint fordítottan arányos a végzettség szintje és a regiszterben lévő aránya. Az adatok alátámasztani látszanak, hogy magasabb iskolai végzettséggel könnyebb az elhelyezkedés, illetve kisebb a kitettsége a munkanélküliség veszélyének. A foglalkoztatáspolitikai szempontrendszer szerint az alacsony iskolai végzettségűek esetében lehet indokolt aktív eszközökkel beavatkozni a nyílt munkaerőpiaci elhelyezésük elősegítése érdekében.

A fejezetben bemutatott adatok alapján olyan munkaerőpiaci programok indítására volt tehát szükség, melyek azon célcsoportok esetében tudták segíteni a nyílt munkaerőpiaci elhelyezkedést, melyek legnagyobb arányban voltak nyilvántartásban az évtized közepére, valamint önálló elhelyezkedési kísérleteik nem, vagy kis arányban vezettek eredményre; így a tartósan álláskeresők, alacsony iskolai végzettségűek, pályakezdő fiatalok, 50 év felettiek.

4.3.2. A GINOP programok

A GINOP²⁵ 5-ös prioritás keretében két nagy volumenű munkaerőpiaci projekt került megvalósításra Csongrád-Csanád vármegyében, a GINOP-5.1.1-15-2015-00001 „Út a munkaerőpiacra” és a GINOP-5.2.1-14-2015-00001 „Ifjúsági Garancia”. Mindkét projekt európai uniós finanszírozással valósult meg, az Európai Szociális Alap támogatásából. A vármegyei projektek megvalósítására konzorcium jött létre, melynek vezetője a Nemzetgazdasági Minisztérium (és jogelőd szervezetei), a konzorciumi tagjai pedig a vármegyei kormányhivatalok voltak.²⁶

²⁵ Gazdaságfejlesztés és Innovációs Operatív Program

²⁶

[https://nfsz.munka.hu/cikk/98/Az Ifjúsagi Garancia Rendszer kereteben megvalosulo Ifjúsagi Garancia GINOP 52114201500001 munkaeropiaci_program_ismertetese](https://nfsz.munka.hu/cikk/98/Az>Ifjúsagi_Garancia_Rendszer_kereteben_megvalosulo>Ifjúsagi_Garancia_GINOP_52114201500001_munkaeropiaci_program_ismertetese) és [https://nfsz.munka.hu/cikk/38/Ut a munkaeropiakra GINOP 51115201500001 munkaeropiaci_program ismer tetese](https://nfsz.munka.hu/cikk/38/Ut_a_munkaeropiakra_GINOP_51115201500001_munkaeropiaci_program_ismer_tetese). Letöltve: 2024. 09. 15.

A GINOP-5.2.1 projekt célja elsősorban a NEET²⁷ fiatalok megszólítása volt. A célcsoport azon 15 és 24 év közötti fiatalokból állt tehát, akik a munkáltatók által elvárt munkatapasztalat hiányában nem tudtak elhelyezkedni, illetve egyéb, esetlegesen motivációban mutatkozó hiányosságok nehezítették elhelyezkedésüket, melyre az állami foglalkoztatási szerv szolgáltatásnyújtás keretében tudott reagálni. A kormányhivatalok feladata volt, hogy a fiatal ügyfelek részére 4 hónapon belül konkrét lehetőséget ajánljanak fel elhelyezkedésre, munkatapasztalat szerzésre, vagy tanulásra. A projekt a vármegyében 2015. elején indult, a célcsoporti bevonások 2015. márciustól kezdődtek meg, mely 2023. év végéig tartott. A célcsoporti támogatás teljes összege a vármegyében 6,9 milliárd forint volt, melyet az állami foglalkoztatási szervként eljáró kormányhivatalok állapítottak meg hatósági szerződések formájában a projekt keretében a munkáltatók által benyújtott kérelmekre. A foglalkoztatók a már említett módon, a hatályos munkaerőigényekre, valamint a projekt keretében benyújtott kérelmekre kérhették támogatás megállapítását, mely egy regisztrált álláskereső személy – jelen projekt esetében 15-24 év közötti – foglalkoztatásának finanszírozására irányult. A projekt keretében a célcsoporti sajátosságok miatt együttműködés került kialakításra oktatási és szakképzési intézményekkel, ifjúságsegítő szolgáltatásokkal is. A támogatási formák közül a legjelentősebb a bérköltség támogatás volt, melyre mindösszesen több, mint 4,4 milliárd forint került kifizetésre. Ennek keretében 90 napos, úgynevezett munkatapasztaltszerzést elősegítő bérköltség támogatásban részesülhettek a fiatal álláskereső és munkáltatók. Emellett hosszabb időtartamú támogatásokra is lehetőség volt, 10+5 és 6+3 konstrukcióban, mely azt jelentette, hogy 10, vagy 6 hónapra 100%-os bérköltségtámogatásban részesül a foglalkoztató a célcsoporti álláskereső személy foglalkoztatása után, melyhez a támogatott időszakot követően 5 és 3 hónap további időtartamra továbbfoglalkoztatási kötelezettség társul. Ez nagyon sikeres konstrukciónak bizonyult, mivel a munkáltatókat terhelő bérköltséget hosszabb időszakra kifizette az állami foglalkoztatási szerv, így a nehezebb gazdasági helyzetben is tudták kapacitásukat, termelékenységüket javítani, illetve az álláskereső is biztos elhelyezésre kerültek, akár egy évet meghaladóan is. Szintén jelentős volt a 8+4 havi bértámogatási konstrukció 1,4 milliárd forintot meghaladó kifizetéssel, illetve a vállalkozóvá válási támogatások lehetősége, mely 170 millió forintos finanszírozással valósult meg. Utóbbi támogatás esetén az álláskereső személyek üzleti terveik alapján saját vállalkozásaikat indíthatták el, melynek első 6 havi (minimál)bérköltségét az állami foglalkoztatási szerv támogatta. A már említett finanszírozásokon kívül a jogszabályok által meghatározott lakhatási, mobilitási, képzési és mentori szolgáltatások kerültek támogatásra 968 millió forintot meghaladó támogatással. A projekt keretében több, mint 11 ezer fő került megszólításra, melyből 8 146 fő részesült munkaerőpiaci támogatásban, 6 877 fő kapott foglalkoztatási ajánlatot, 1 385 fő vett részt képzésben. A munkáltatók 75%-a mikrovállalkozás volt, főtevékenységeiket tekintve a kereskedelem, gépjárműjavítás és szolgáltatás voltak.²⁸

A GINOP-5.1.1 projekt célja az álláskereső és inaktív, különösen az alacsony iskolai végzettségűek foglalkoztathatóságának javítása, illetve a közfoglalkoztatási jogviszonyban állók versenyszférába történő átlépésének elősegítése volt.²⁹ A projekt a GINOP-5.2.1 projekttel azonos felépítésű konzorciumban valósult meg, szintén a Nemzetgazdasági Minisztérium és jogelődei konzorciumvezetésével. Csongrád-Csanád vármegyében a program 2015. októberében indult, a 2023.

²⁷ Not in Education, Employment, or Training; magyar terminológiában legjobban a nem tanuló és nem dolgozó fiatalok kifejezés terjedt el.

²⁸ GINOP-5.2.1 és GINOP-5.1.1 zárórendezvény, Csongrád-Csanád Vármegyei Kormányhivatal, Szeged, 2023. december 7.

²⁹

https://nfsz.munka.hu/cikk/38/Ut_a_munkaeropiacra_GINOP_51115201500001_munkaeropiaci_program_ismer_tetese. Letöltve: 2024. 09. 15.

év végéig tartó megvalósítás során 11,5 milliárd forintot meghaladó célcsoporti támogatás felhasználásával valósult meg. A projekt költségvetéséből több, mint 8 milliárd forint bérköltségtámogatást finanszírozott, 90 napos munkatapasztalat szerzés, illetve 8+4 és 6+3 havi konstrukcióban. A GINOP-5.1.1 keretében a képzési támogatások volumene magasabb volt, meghaladva a 1,5 milliárd forintot, míg a 8+4 havi bértámogatás és a vállalkozóvá válási támogatás finanszírozásai meghaladták a 800 millió forintot. A célcsoport lakhatási, mobilitási támogatásához, valamint mentori és humán-szolgáltatásához közel 135 millió forint került kifizetésre. A programba 13 575 fő került bevonásra, közöttük 5 189 fő álláskereső, 3 130 fő alacsony iskolai végzettségű, 1 886 fő 6 hónappal régebben regisztrált álláskereső, 2 476 fő 50 év feletti, illetve 274 fő közfoglalkoztatásból kilépő. Hasonlóan az ifjúsági Garancia programhoz a támogatott foglalkoztatók közel 75%-a mikrovállalkozás volt, míg a legjelentősebb főtevékenységek a kereskedelem, gépjárműjavítás, szolgáltatás és építőipar voltak.³⁰

Minden projektet annak Irányító Hatósága által előre meghatározott mutatószámok, indikátorok teljesítésével mérnek, képet kapva azok eredményességéről és sikerességéről. Úgy gondolom, a foglalkoztatási projekteknél a legfontosabb mutatószám annak a mérésére szolgál, hogy a korábbi álláskeresőik közül a projekt támogatásának lejártát – projektből történő kilépést – követő 6 hónappal hányan állnak még jogviszonyban, alkalmazásban. Ebben a tekintetben megállapítható, hogy mindkét projekt sikeres volt, mivel a GINOP-5.1.1 esetében 8 514 fő (az előzetes célérték 324,96%-a), a GINOP-5.2.1. esetében pedig 5 177 fő (célérték 289,22%-a) dolgozott a kilépést követően 6 hónappal.³¹

4.3.3. A TOP projektek

A vármegyében a 2016-tól a GINOP 5-ös prioritás projektjei mellett TOP³² programok is indításra kerültek. A TOP projektek megvalósításaiban alapvető különbség volt, hogy vármegyei konzorciumok jöttek létre, melyek vezetői a vármegyei, vagy települési önkormányzatok voltak, konzorciumi tagok a vármegyei kormányhivatalok, közreműködő szervezet pedig a Magyar Államkincstár területileg illetékes igazgatósága volt. Bár az operatív program annak elszámolása, valamint finanszírozása szempontjából eltért a GINOP projektektől, az álláskeresőik projektbe vonása és támogatott elhelyezése a munkaerőigényt benyújtó foglalkoztatóknál ugyanúgy az állami foglalkoztatási szerv közreműködésével történt. A projektekben ugyancsak a foglalkoztatás bővítését szolgáló bér jellegű támogatások voltak a hangsúlyosak, melyek keretében 8 havi bér- és bérköltség támogatás került finanszírozásra, melyhez 4 hónap továbbfoglalkoztatási kötelezettség társult. Ennek keretében 4 097 fő került támogatásra. Jelentős arányú volt a GINOP projekteknél is említett legfeljebb 90 napos, munkatapasztalat szerzést elősegítő bérköltség támogatások, melybe 1 071 fő részesült. Vállalkozóvá válást segítő támogatás megállapítására is volt lehetőség a programokban, mellyel 787 fő bérköltsége került finanszírozásra. A különböző támogatási formák keretében több, mint 7,2 milliárd forint értékben történt kifizetés a célcsoporti támogatásokra. A TOP projektek bevonásához a támogatott személyeket 10 célcsoportban határozta meg az Irányító Hatóság. A 6 819 fő szolgáltatásba vont személy közül legnagyobb arányban a tartós munkanélküliséggel veszélyeztetettek (26,31%), 25 év alatti fiatalok és 30 év alatti pályakezdő álláskeresőik (24,01%), 50 év feletti (17,11%) és alacsony iskolai végzettségűek³³ (11,29%) kerültek projektbe vonásba. Nem volt ilyen magas az aránya, azonban szintén

³⁰ GINOP-5.2.1 és GINOP-5.1.1 zárórendezvény, Csongrád-Csanád Vármegyei Kormányhivatal, Szeged, 2023. december 7.

³¹ U.o.

³² Terület- és Településfejlesztési Operatív Program

³³ ISCED 1-2 végzettséggel: alapfokú oktatás és középfokú oktatás alsó szintje

fontos, hogy közfoglalkoztatási jogviszonyban álló személyek is bevonásra kerülhettek; 124 fő volt programrésztvevő. A projektek eredményességét vizsgálva megállapítható, hogy a TOP vármegyei foglalkoztatási programok is jó indikátorokat tudtak felmutatni, mivel 4 716 fő jutott a projekt keretében álláshoz, akik közül 4 176 fő a támogatásokat követően 6 hónappal később is foglalkoztatotti jogviszonyban volt.³⁴

4.3.4. Hazai költségvetés terhére megvalósított munkaerőpiaci intézkedések

Hazai finanszírozású – centralizált és decentralizált – a programok is segítették az álláskeresőket és közfoglalkoztatottak elhelyezkedését a nyílt munkaerőpiacon. A közfoglalkoztatási jogviszonyban állók részére került meghirdetésre a közfoglalkoztatásból a versenyszférába program, első ízben 2016-ban, mely segítségével közfoglalkoztatásban állók jogviszonyuk fennmaradó időszakának erejéig elhelyezkedési juttatásban részesülnek havonta, amennyiben a nyílt munkaerőpiacon tudnak munkát találni.³⁵

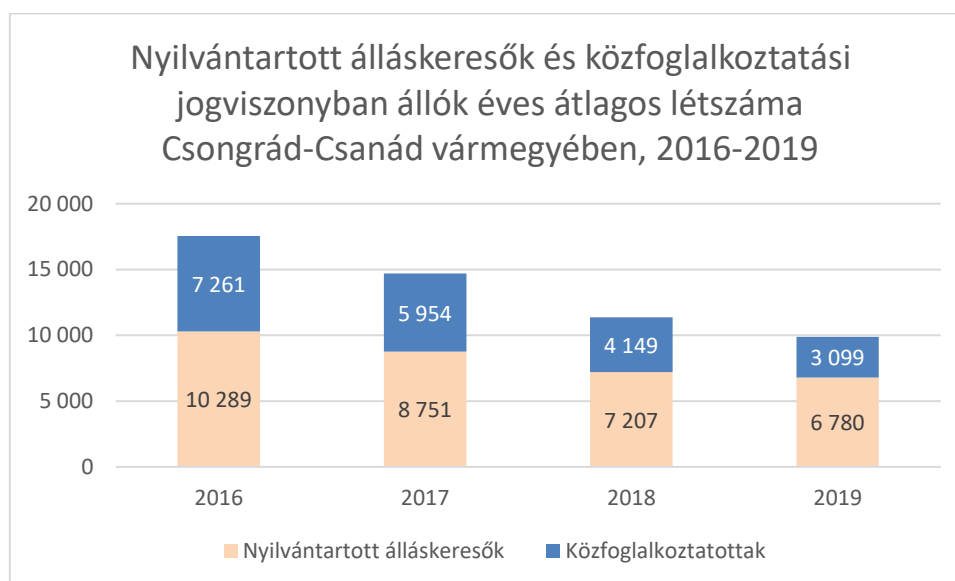
Tőkejuttatásos vállalkozóvá válási támogatás, mint decentralizált program évente került meghirdetésre. Ennek keretében a pályázók kérelmeik pozitív elbírálása esetén vállalkozási koncepcióik megvalósítására kaptak vissza nem térítendő támogatást, mely abban különbözött a projektek keretében adható hasonló támogatástól, hogy itt a – minimálbér erejéig terjedő – bérköltség finanszírozás mellett olyan tőketámogatásban is részesültek, melyekből a vállalkozásaik eszközigényeit vásárolhatták meg. A program keretében évente 20 álláskereső került támogatásra.

4.3.5. A bemutatott foglalkoztatáspolitikai eszközök hatásai a vármegye munkaerőpiacára

A munkaerőpiaci programok eredményeit az indikátorszámok, valamint a hatásvizsgálat bemutatott értékei határozzák meg. Ezek tekintetében az európai uniós finanszírozásból megvalósuló GINOP és TOP Csongrád-Csanád vármegyei projektek egyaránt sikeresek voltak. A projektek lezárásával látható, hogy a célcsoporti bevonások legnagyobb arányban azokra az álláskeresőkre fókuszáltak, akiknek a 2015-2016-os adatokat vizsgálva hátrányos munkaerőpiaci helyzete okán nehézségekbe ütközött az önálló nyílt munkaerőpiaci elhelyezkedése. Bár különösen a programból történő kilépést követő 6 havi hatásvizsgálat kedvező tendenciát prognosztizál, fontos azt is vizsgálni, hogy a munkaerőpiaci, foglalkoztatási adatok hogyan változtak, mivel ezekben volt hivatott eredményeket felmutatni valamennyi meghirdetett program.

³⁴ TOP-6.8.2-15-SG1-2016-00001 zárórendelet 2019. 09. 23. Szeged, TOP-5.1.2-15-CS1-2016-00003 zárórendelet 2023. 03. 23. Csongrád, TOP-5.1.2-15-CS1-2016-00002 zárórendelet 2023. 09. 21. Makó, TOP-6.8.2-16-SG1-2018-00001 zárórendelet 2023. 11. 14. Szeged, TOP-6.8.2-15-HM1-2016-00001 zárórendelet 2023. 11. 14. Hódmezővásárhely, TOP-5.1.1-15-CS1-2016-00001 zárórendelet 2023. 11. 28. Szeged.

³⁵ https://nfsz.munka.hu/cikk/2430/Kozfoglalkoztatasbol_a_versenyszferaba_program Letöltve: 2024. 09. 17.

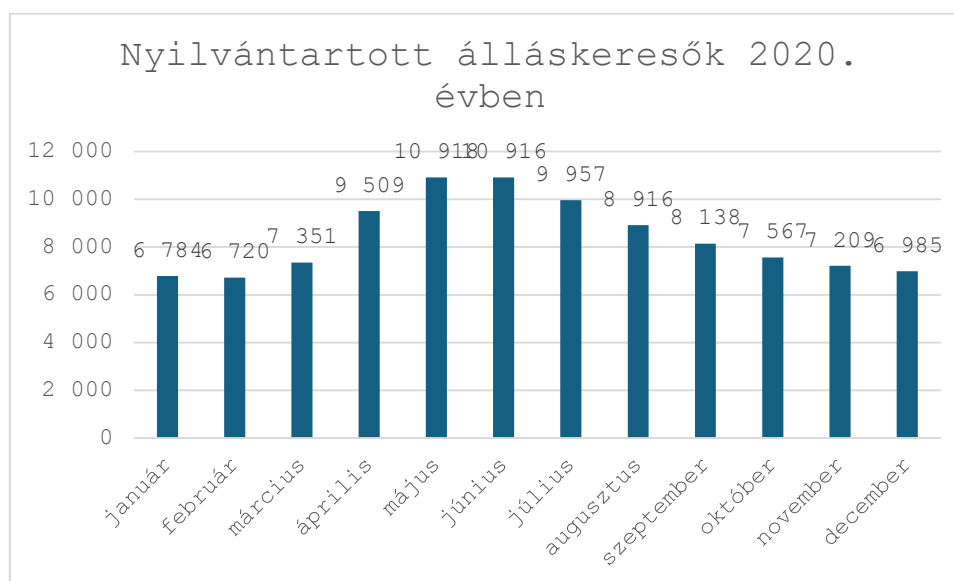
12. ábra: Nyilvántartott álláskeresők és közfoglalkoztatási jogviszonyban állók éves átlagos létszáma Csongrád-Csanád vármegyében, 2016-2019. Adatok forrása: Csongrád-Csanád Vármegyei Kormányhivatal, Belügyminisztérium. Saját szerkesztés.

Az eredményeket áttekintve megállapítható, hogy általános csökkenő tendenciáról beszélhetünk az álláskeresők számát illetően. Minden évben alacsonyabb lett a nyilvántartásban lévő álláskeresők száma, összesen több, mint 3 500 fővel csökkentve a 2016. évi adatokat. Ez a vizsgált 4 év kitekintésében 34,1%-os csökkenést jelent. A nyilvántartott álláskeresők száma ugyanakkor már a korábbi években is – főként 2014. évtől nagyobb mértékben – csökkenni kezdett, azonban a csökkenéssel párhuzamosan növekedés következett be a közfoglalkoztatási jogviszonyban állók számában. Akkor tehát tudatos foglalkoztatáspolitikai beavatkozás hatására, fiskális diszkrecionális eszközzel igyekeztek mérsékelni a gazdasági válság hatására jelentősen megnövekedett munkanélküliségi szintet. 2016. évet követően azonban megfordult ez a tendencia és jelentős mértékű csökkenésnek indult a közfoglalkoztatotti létszám. 2016. és 2019. évek között 4 162 fővel, azaz több, mint 57%-kal csökkent a közfoglalkoztatási jogviszonyban állók éves átlagléttszáma a vármegyében. A pénzügyi válság következtében kibontakozó gazdasági válságot követő recessziót leküzdve, kifejezetten kedvező munkaerőpiaci adatok jellemezték a 2019. évet, melyek a tendenciákat figyelembe véve bizakodásra adtak okot a vármegye foglalkoztatási helyzetét illetően.

A pandémia időszakát követő foglalkoztatáspolitikai intézkedések

4.3.6. Aktív eszközök bevezetése a válság munkaerőpiaci hatásainak mérséklésére

A 2020. évben Magyarországot elérő COVID világjárvány a munkaerőpiacra is rendkívül nagy hatást gyakorolt. A generációk óta nem tapasztalt egészségügyi veszélyhelyzet olyan kihívás elé állította a foglalkoztatáspolitikát is, melyre nem volt gyakorlat a korábbiakban. A munkaerőpiaci tendenciát tanulmányozva az adott évi átlag, vagy év végi regisztrált álláskeresői létszám mellett érdemes megvizsgálni a tárgyévben belüli havi adatokat is, az átlagostól minden tekintetben eltérő jellegük miatt.

13. ábra: Nyilvántartott állás keresők száma Csongrád-Csanád vármegyében, 2020. évben. Adatok forrása: Csongrád-Csanád Vármegyei Kormányhivatal. Saját szerkesztés.

Az adatokat áttekintve azt tapasztaljuk, hogy egy naptári éven belül rendkívül magas szélsőértékek között mozgott az állás keresők száma. Mindezt úgy, hogy a gyakorlatban tapasztalható tendenciák megfordultak: jellemzően év végén és következő év elején magasabb a regisztrált állás keresők száma, míg a nyári hónapokban, részben az idénymunkák hatására ez kis mértékben csökkenhet. 2020-ban az év első hónapjában 6 784 állás kereső szerepelt a regiszterben, 4 hónappal később ez a szám megközelítette a 11 000 főt. Az egészségügyi veszélyhelyzet következtében olyan foglalkoztatási tendenciák voltak kialakulóban rövid idő alatt, melyek komoly veszélyét hordozták egy gazdasági és munkaerőpiaci válság kialakulásának is. Fontos volt ebben a helyzetben, hogy olyan gyors foglalkoztatáspolitikai intézkedések szülessenek, melyek kellő hatékonysággal tudják orvosolni a problémát.

Az első eszköz ezen cél elérése érdekében a Munkahelyvédelmi bértámogatási program volt, csökkentett munkaidős foglalkoztatás támogatására. Ennek keretében a munkáltatók kérelmeket nyújthattak be az állami foglalkoztatási szervként eljáró kormányhivatalokhoz, melyben vállalták, hogy nem szüntetik meg a munkavállalók munkaviszonyát, a munkavállalók munkaidejére és fejlesztési idejére bért fizetnek, a munkavállaló pedig munkát végez, illetve a munkáltató rendelkezésére áll az egyéni fejlesztési időben. Gyakorlatban tehát csökkentett munkaidőben dolgoztak a munkavállalók, melyhez a kieső munkaidőre támogatást kaptak.³⁶

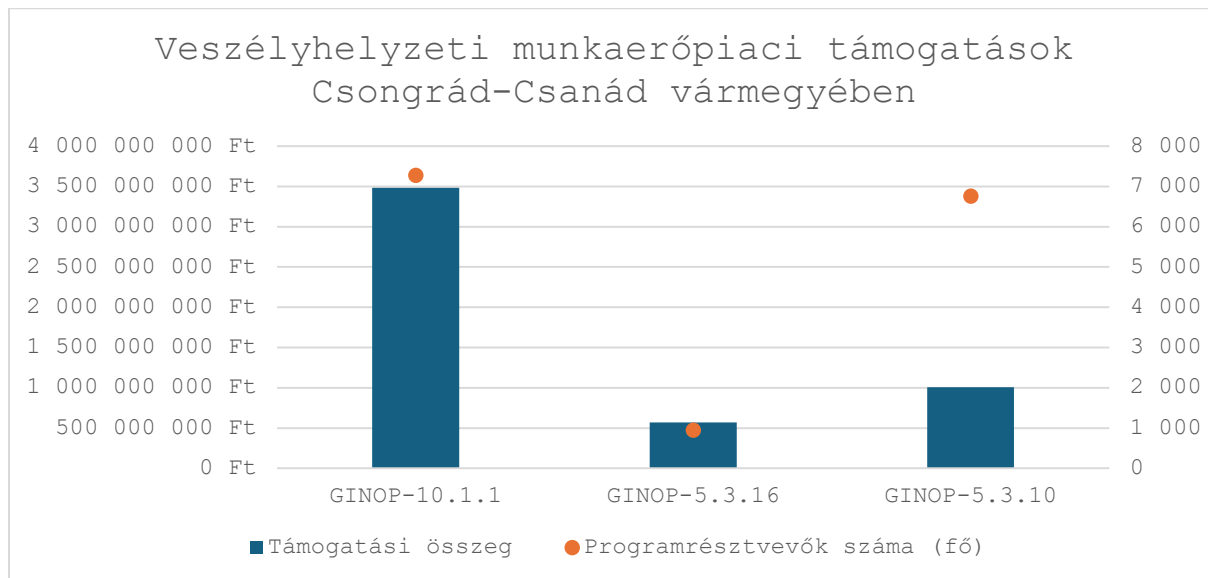
Másik eszközként az Ágazati bértámogatási program került kiírásra, melynek keretében a veszélyeztetett szektorokban így vendéglátás, személyszállítás, szabadidős tevékenységi köröket érintően – melyek a későbbiekben jelentősen bővítésre kerültek – nyújthattak be bértámogatás iránti kérelmet a foglalkoztatók, munkavállalók bérének 50%-a, de legfeljebb a kötelező minimálbér 150%-ig terjedően.³⁷

Harmadik eszköz, mely bevezetésre került a veszélyhelyzet időszakában a Veszélyhelyzeti bértámogatás kutatásfejlesztési munkahelymegőrzés céljából projekt volt. A program a nevében

³⁶ <https://nfsz.munka.hu/cikk/601/> Letöltve: 2024. 09. 24.

³⁷ https://nfsz.munka.hu/cikk/1294/Agazati_bertamogatasi_program Letöltve: 2024. 09. 26.

hordozza annak célcsoportját; a kutatási, fejlesztési és innovációs szektor magasan képzett szakemberei részére biztosított bértámogatást, melynek igénybevételéért cserébe a munkáltatók legalább a támogatási idővel megegyező időtartamra vállalták a munkavállalók továbbfoglalkoztatását. A támogatás összege maximálisa 318 920 forint volt.³⁸

14. ábra: Veszélyhelyzeti munkaerőpiaci támogatások Csongrád-Csanád vármegyében. Adatok forrása: kormányhivatalok.hu. Saját szerkesztés.

A vármegyében a programok, illetve azokat finanszírozó projektek keretében nagyszámú munkavállaló – a hagyományos foglalkoztatási eszközöktől eltérően, melyek jellemzően az álláskeresőket elhelyezését hivatottak elősegíteni, itt már főként a munkaviszonyban állókat célozta a támogatás – került megszólításra. A projektek a Gazdaságvédelmi Foglalkoztatási Alap,³⁹ valamint a Gazdaság-újraindítási Foglalkoztatási Alap⁴⁰ keretében valósultak meg. GINOP-10.1.1-21-2021-00001 projektben közel 7 300 fő programrésztvevő részesült ágazati bértámogatásban a vármegyében a program 2021. május 31-i zárásáig.⁴¹ A kutatásfejlesztési bértámogatás keretében 949 magasan képzett szakember munkabérére került támogatás megállapításra, 570 millió forintot meghaladó értékben, melyet a GINOP-5.3.16-VEKOP-20-20-00001 projekt finanszírozott.⁴² GINOP-5.3.10-VEKOP-17-2017-00001 projekt keretében valósultak meg a vállalkozásokat a strukturális változásokhoz történő alkalmazkodásban segítő támogatási elemek, ennek keretében került megvalósításra a munkahelyek védelme érdekében bevezetett csökkentett munkaidős foglalkoztatási támogatás. A projektben – valamennyi egyéb támogatási elemmel együtt – 6 765 fő részére több, mint 1 milliárd forint értékben került támogatás megállapításra Csongrád-Csanád vármegyében.⁴³

³⁸ https://nfsz.munka.hu/cikk/1357/Kutatok_es_fejlesztok_innovacios_bertamogatasa Letöltve: 2024. 09. 26.

³⁹ https://www.parlament.hu/irom41/10710/adatok/fejezetek/47_gfa.pdf Letöltve: 2024. 09. 28.

⁴⁰ https://www.parlament.hu/irom41/16118/adatok/fejezetek/47_gufa.pdf Letöltve: 2024. 09. 28.

⁴¹ <https://kormanyhivatalok.hu/kormanyhivatalok/csongrad-csanad/megye/ginop-1011-21-2021-00001-0>

Letöltve: 2024. 09. 28.

⁴² <https://kormanyhivatalok.hu/kormanyhivatalok/csongrad-csanad/megye/ginop-5316-vekop-20-2020-00001-0>

Letöltve: 2024. 09. 28.

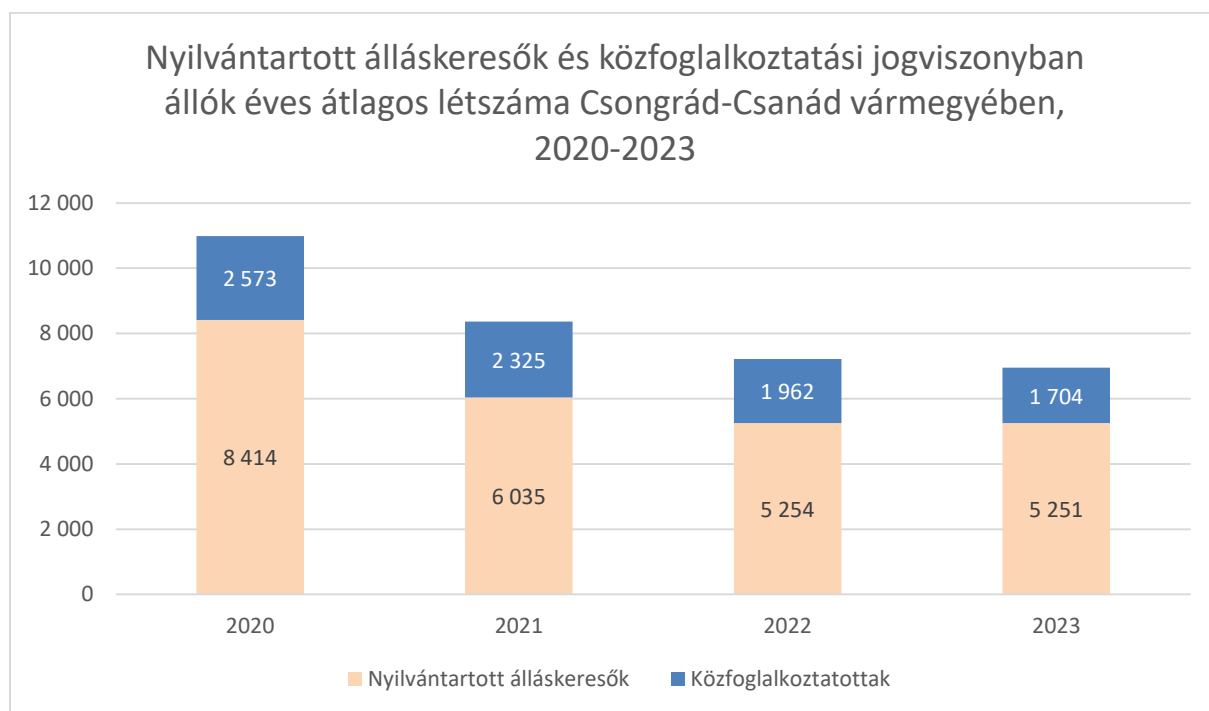
⁴³ <https://kormanyhivatalok.hu/kormanyhivatalok/csongrad-csanad/megye/ginop-5310-vekop-17-2017-00001-0>

Letöltve: 2024. 09. 28.

A nyilvántartásba vett álláskeresők száma 2020. második felétől egyenletes csökkenésnek indult, melynek köszönhetően decemberre elérte az év elején tapasztalt álláskeresői létszámot az érték. Az eredményeket figyelembe véve, megvalósulni látszott a programok által kitűzött cél.

4.3.7. A vármegye munkaerőpiaci helyzete a pandémiát követő időszakban

A pandémia 2020. évi megjelenését követően is fennmaradtak, illetve felmerültek olyan nemzetközi egészségügyi, politikai, gazdasági nehézségek, melyek kihatottak a nemzetgazdaság, ezen keresztül pedig a munkaerőpiac folyamataira. A COVID vírus okozta világjárvány több hulláma érte el hazánkat is, amelyhez kapcsolódtak a nemzetközi kereskedelem – jelentős részben a pandémia okozta – nehézségei, így többek között a nyersanyagokhoz való korlátozott hozzáférés, illetve a nemzetközi kereskedelmi útvonalak lezárásai. A Magyarországgal szomszédos orosz-ukrán háború kirobbanása szintén hatással volt hazánk, illetve Európa gazdaságára is. Ilyen nemzetközi körülmények között a hazai munkaerőpiac kedvezőtlen háttérrel befolyásoló tényezőkkel nézett szembe a 2020-as évek kezdetén.

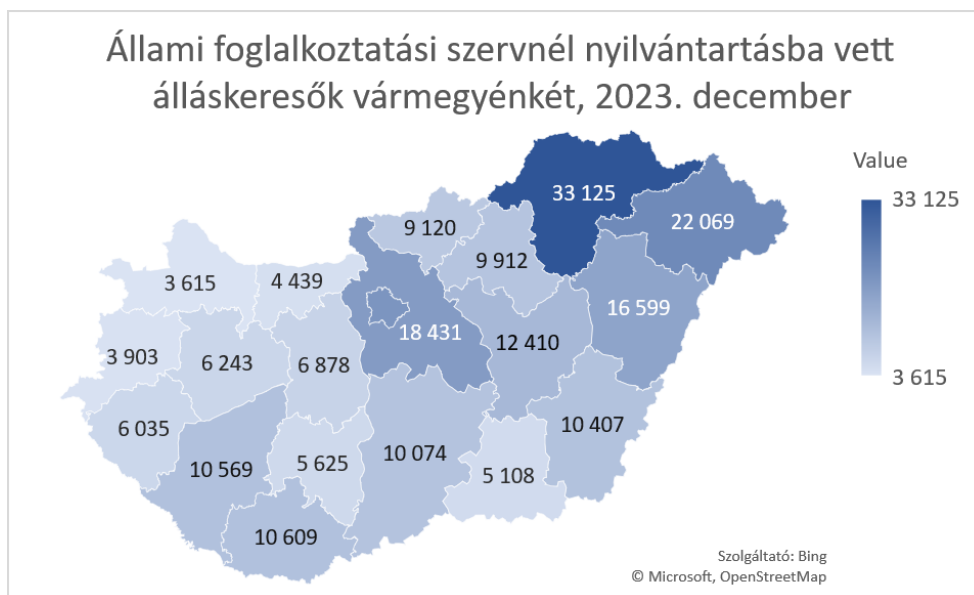
15. ábra: Nyilvántartott álláskeresők és közfoglalkoztatási jogviszonyban állók éves átlagos létszáma Csongrád-Csanád vármegyében, 2020-2023. Adatok forrása: Csongrád-Csanád Vármegyei Kormányhivatal, Belügyminisztérium. Saját szerkesztés.

A fent felsorolt tények alapján a munkaerőpiac várható helyzete kapcsán könnyen téves prekonceptiók merülhettek fel. A pandémia éveit, illetve az azóta eltelt időszakot vizsgálva azonban egyértelműen csökkenő tendencia figyelhető meg a vármegyében; a 2020. évi – rövid időtartamú – megemelkedéstől eltekintve folyamatosan redukción tapasztalhattunk a nyilvántartásba vett álláskeresők és a közfoglalkoztatási jogviszonyban állók számát illetően is.

4.4. Csongrád-Csanád vármegye munkaerőpiaci helyzetének változása, jelenlegi állapota, jövőképének áttekintése

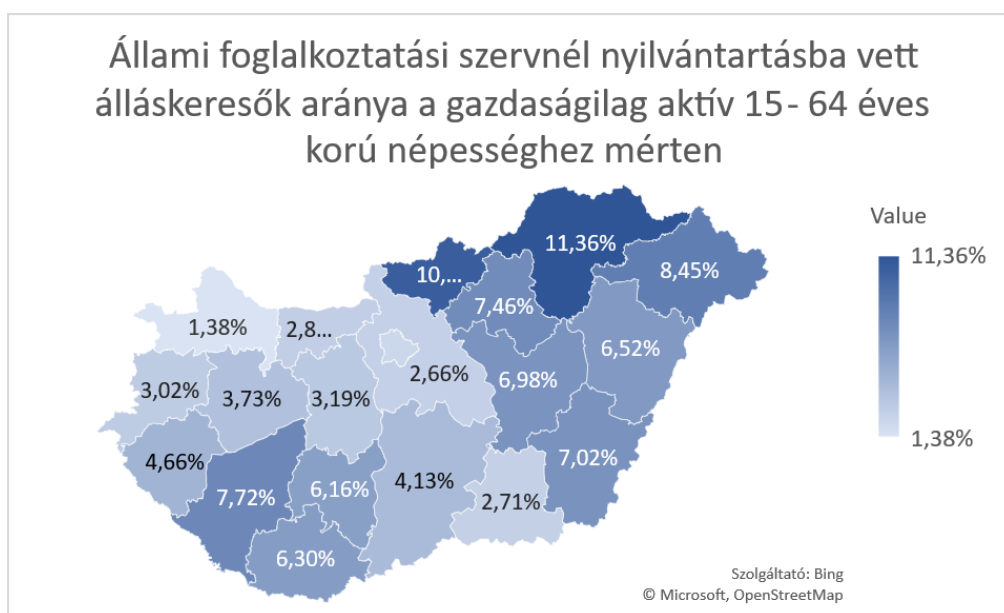
4.4.1. A vármegyei munkaerőpiaci helyzetének, szerkezetének változásai 2010. és 2023. között a bemutatott intézkedések eredményeinek tükrében

A bemutatott tendenciákat ismerve érdemes megvizsgálni 2023-ra, jelen dolgozat által vizsgált időszak végére, milyen munkaerőpiaci adatokat találhatunk a vármegyében.

16. ábra: az állami foglalkoztatási szervnél nyilvántartásba vett álláskeresők száma vármegyénként, 2023. decemberben. Adatok forrása: KSH és NFSZ. Saját szerkesztés.

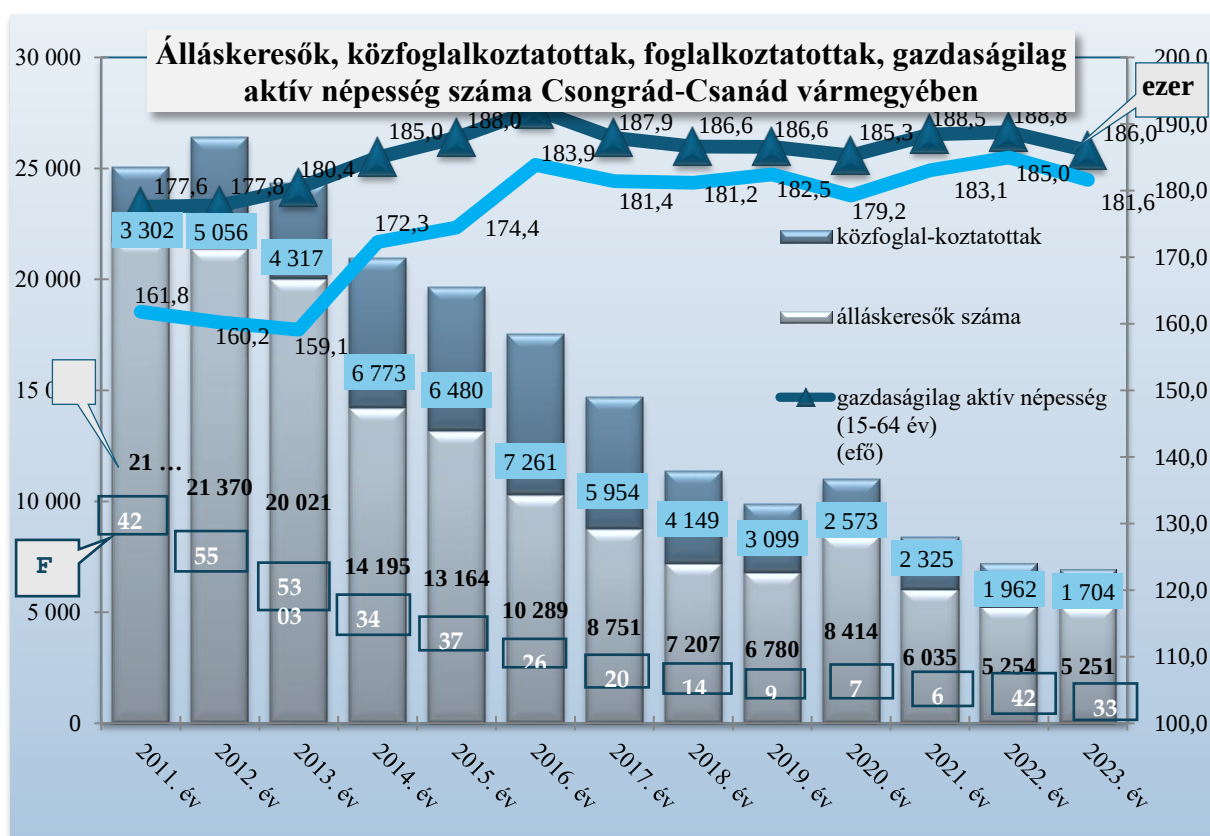
Az adatokat áttekintve azt tapasztaljuk, hogy a regisztrált álláskeresők száma olyan mértékben csökkent a vármegyében, hogy a megjelölt időszakra kevesebb álláskereső volt nyilvántartásban Csongrád-Csanádban a nyugat-magyarországi vármegyék többségénél is úgy, hogy a vármegye lakosságszáma jelentősen meghaladta azokét. A kelet-magyarországi vármegyék közül valamennyiben több álláskereső volt nyilvántartva, mint Csongrád-Csanád vármegyében. Összevetve a 2010. évi adatokkal (1. dia) azt láthatjuk, hogy a vármegyében nyilvántartott álláskeresők száma a 22,5 ezer főről 5,1 ezer főre csökkent. A nyilvántartásban lévő álláskeresők száma mellett, azok gazdaságilag aktív, munkavállalói korú népességhez mért arányát is fontos vizsgálni egy adott időszak munkaerőpiaci helyzetét illetően.

17. ábra: az állami foglalkoztatási szervnél nyilvántartásba vett álláskeresők aránya vármegyénként, 2023. decemberben. Adatok forrása: KSH és NFSZ. Saját szerkesztés.

Ezen arányokat látva azt állapíthatjuk meg, hogy Csongrád-Csanád vármegyében az országban az egyik legalacsonyabb a regisztrált álláskeresők aránya, mindössze Győr-Moson-Sopron vármegye és Budapest előzi meg. Pest vármegyével egy szinten – esetenként havonta változik melyik közigazgatási egység van a harmadik helyen – található a vármegye az adatok szerint, mely igen kedvező tendencia, figyelembe véve Csongrád-Csanád földrajzi elhelyezkedését, valamint a 2010. évet követő munkaerőpiaci helyzetét. Az arányokat tekintve tehát azt látjuk, hogy még kedvezőbb helyzetben van a vármegye, mint az nyilvántartásba vett személyek száma mutatta.

Önmagában a nyilvántartott álláskeresők száma és aránya azonban nem ad teljes képet a vármegye munkaerőpiaci-foglalkoztatási szerkezetéről, mivel inaktivitás, a foglalkoztatási ráta csökkenése is állhat a regiszterben lévők arányának csökkenése mögött, ezért komplex áttekintésre van szükség a munkaerőpiaci tendenciák vizsgálatát illetően.

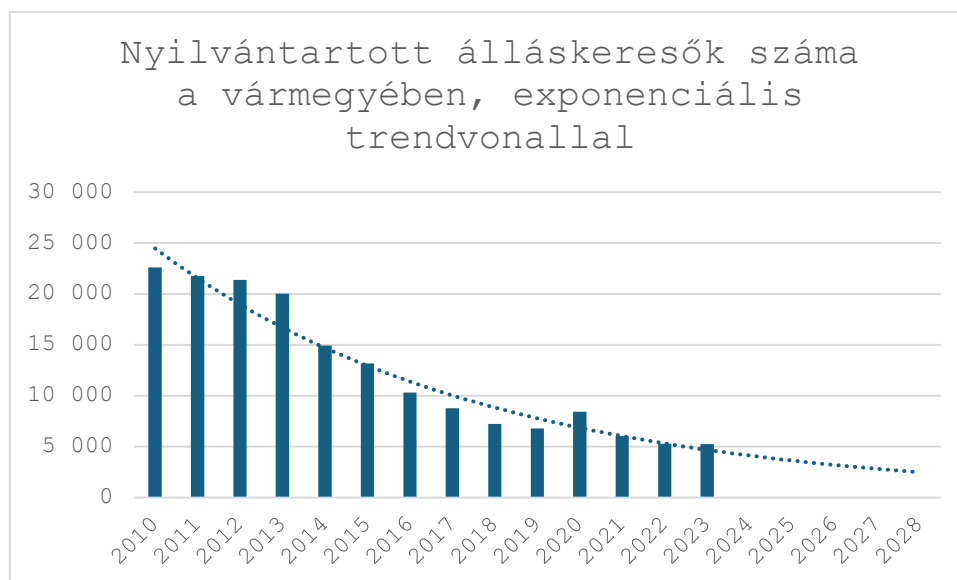
18. ábra: Csongrád-Csanád vármegye munkaerőpiaci tendenciái, 2011-2023. Adatok forrása: Csongrád-Csanád Vármegye munkaerőpiaci helyzetképe. GINOP Plusz-3.1.1 és GINOP Plusz-4.1.1 nyitórendezvény, 2024. október 2. Saját szerkesztés

Amennyiben vármegyei munkaerőpiac valamennyi fontos elemét egyben ábrázoljuk, azt állapíthatjuk meg, hogy a tendenciák összességében és az egyes elemek szintjén is kedvezőek. Az álláskeresők száma folyamatosan csökkent a 2010. utáni közel másfél évtized alatt – a külön fejezetben taglalt COVID alatti kilengés kivételével. A közfoglalkoztatás, mint a fiskális politika munkaerőpiaci válság kezelésére kialakított eszköze sikeresen működött közre ebben a törekvésben. A 2010-es évtized közepétől, a nyílt munkaerőpiac erősödésének, valamint a főként bérköltség támogatás formájában adott aktív eszközök segítségével tovább csökkent az álláskeresők száma, illetve innentől már új tendenciaként a közfoglalkoztatási jogviszonyban állók száma is csökkenésnek indult. Mindez úgy valósult meg, hogy a foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülők száma is folyamatosan csökkent a vizsgált időszakban, tehát akiknek megszűnt az álláskeresési státusza, vagy közfoglalkoztatási jogviszonya, nem a segélyezési rendszerbe került át. Ezek figyelembevételével két adatot szükséges megvizsgálni azt illetően, valóban sikeres volt-e a nyílt munkaerőpiaci elhelyezése az álláskeresőknek: a gazdaságilag aktív népesség számát és a foglalkoztatásban lévők számát. Előbbi azért fontos, mert a vármegye népessége – jelen vizsgálat szempontjából a 15 – 64 év között gazdaságilag aktív népesség a releváns – csökkenhetett például azért, hogy a korábbi álláskeresők külföldre távoztak. Az adatokat áttekintve láthatjuk, hogy a tárgyidőszakban közel 10 ezer fővel nőtt a munkavállalói korú népesség száma. A foglalkoztatottak száma és aránya önmagában is kiemelten fontos a gazdasági növekedés szempontjából, jelen dolgozat tárgyát illetően azonban annak vizsgálatában segít, hogy a regiszterből kilépő álláskeresők inaktívak lettek, vagy a nyílt munkaerőpiacon helyezkedtek el. A diagram adataiból egyértelműen kirajzolódik, hogy a tárgyidőszakban közel 20 ezer fővel nőtt a vármegyében a

foglalkoztatottak száma, így a több, mint 75%-kal csökkent álláskeresői létszám és a szintén 75%-ot meghaladó arányban csökkent közfoglalkoztatási jogviszonyban állók száma elsődlegesen nyílt munkaerőpiaci elhelyezkedéseket takar.

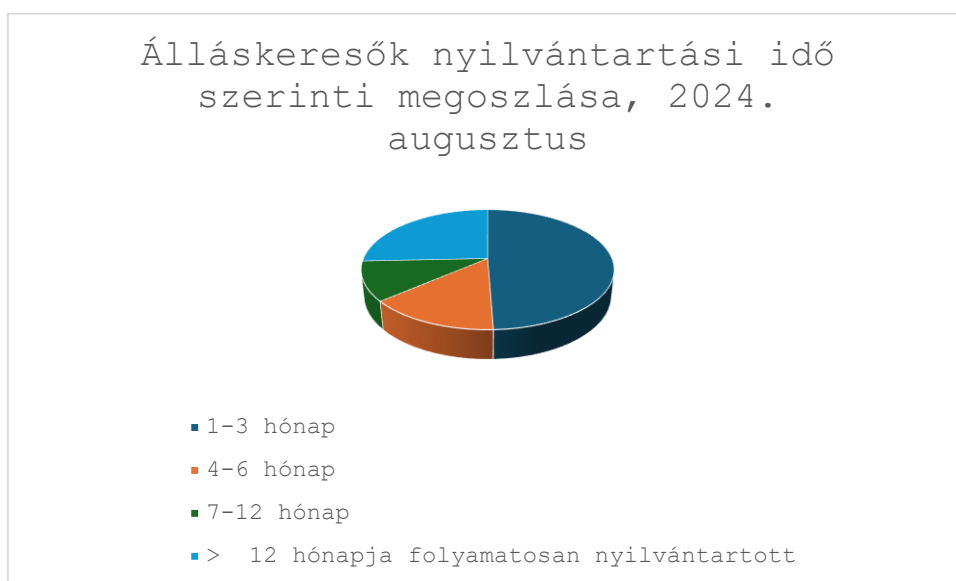
4.4.2. Trendek, tendenciák – kitekintés a következő években várható munkaerőpiaci lehetőségekre

Csongrád-Csanád vármegye munkaerőpiaca 2010. és 2023. között jelentős változásokon esett át. A vizsgált időszak kezdetén, a pénzügyi válság következményeként kialakult kedvezőtlen munkaerőpiaci tendenciákat sikerült megállítani, majd több aktív foglalkoztatáspolitikai eszköz segítségével elérni 2023. év végére a bemutatott kedvező adatokat. Joggal merül fel ugyanakkor a kérdés, hogy az elmúlt közel másfél évtized tendenciái meddig és hogyan folytatódhatnak. Amennyiben exponenciális trendvonalat rajzolunk az álláskeresők számához, láthatjuk, hogy a következő 5 évben is további csökkenés várható.

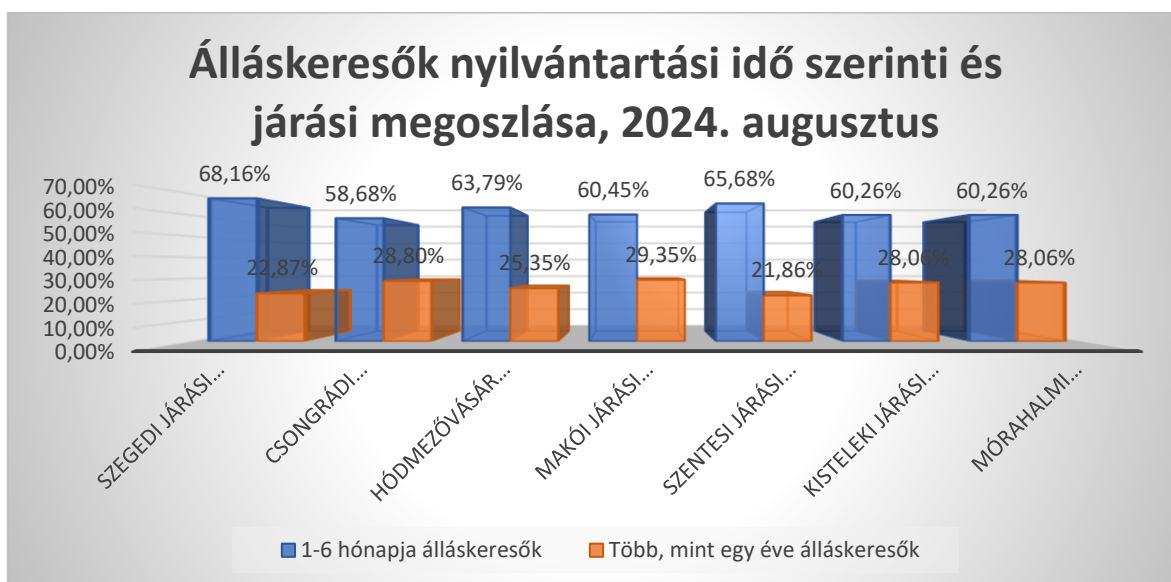
19. ábra: Csongrád-Csanád vármegye nyilvántartásba vett álláskeresői számának trendje. Adatok forrása: Csongrád-Csanád Vármegyei Kormányhivatal. Saját szerkesztés

Természetesen ez az ábrázolás prognózis készítésére nem alkalmas, mindössze érdekességként vehető figyelembe, ugyanakkor felvet további kérdéseket, a vármegye jelenlegi munkaerőpiaci helyzetével kapcsolatban, amelyek vizsgálatából esetleges következtetések vonhatók le ebben a tekintetben. Figyelemmel a fenti trendre a vármegyei munkaerőpiac jövője szempontjából elsődleges felmerülő kérdés a munkaerő-tartalék. Az álláskeresők száma és aránya olyan mértékűre csökkent az elmúlt években, amely ugyan rendkívül kedvező az álláskeresők szempontjából, ugyanakkor a munkáltatóknál, különösen nagyobb beruházások esetén már aggályokat vethet fel a munkaerő-tartalékot, esetleges munkaerőhiányt illetően. Ennek alaposabb vizsgálata érdekében szükséges áttekinteni a rendelkezésre álló munkaerőpiaci tartalékot, valamint foglalkoztatási szerkezetet. Tekintettel arra, hogy jövőbeni kitekintésre, a lehetőségek számbavételére tesztek kísérletet jelen alfejezetben, ezért a dolgozat által felölelt időszakotól eltérően az íráskor elérhető legfrissebb munkaerőpiaci adatokat használok fel.

20. ábra: Álláskeresők nyilvántartási idő szerinti megoszlása, 2024. augusztus. Adatok forrása: Csongrád-Csanád Vármegye munkaerőpiaci helyzetképe. GINOP Plusz-3.1.1 és GINOP Plusz-4.1.1 nyitórendezvény, 2024. október 2. Saját szerkesztés.

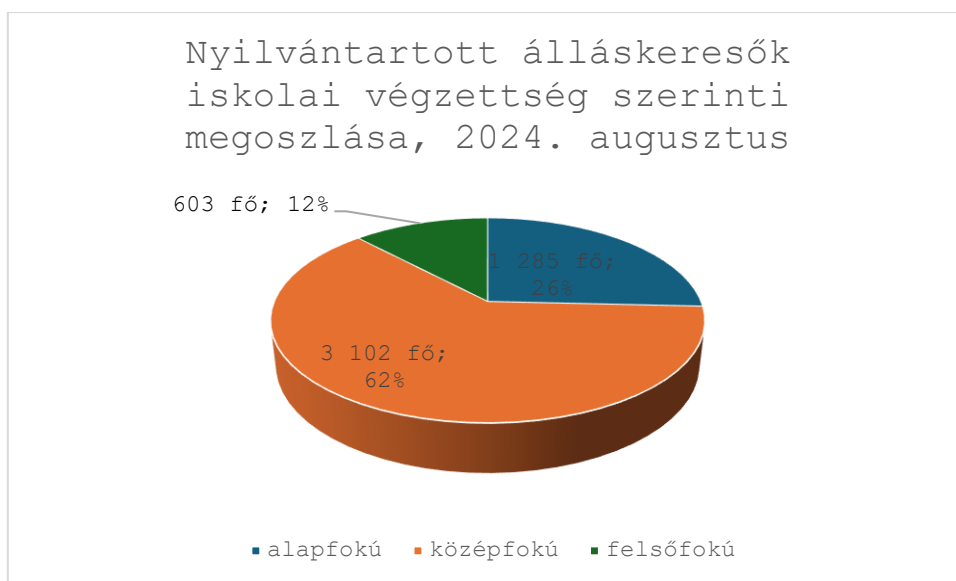
A nyilvántartásban lévők regiszterben töltött idejét vizsgálva egyértelműen kitűnik, hogy az álláskeresők több, mint kétharmada a nyilvántartásba vételtől számított fél éven belül kikerül a regiszterből, tehát el tud helyezkedni. Ez nagyon kedvező adat, különösen azt figyelembe véve, hogy a nyilvántartottak közel fele 3 hónapnál kevesebb időt tölt regisztráltan, tehát az ellátási jogosultság időszaka alatt ismét el tudnak helyezkedni.

21. ábra: Álláskeresők nyilvántartási idő szerinti megoszlása a járási tekintetében, 2024. augusztus. Adatok forrása: Csongrád-Csanád Vármegye munkaerőpiaci helyzetképe. GINOP Plusz-3.1.1 és GINOP Plusz-4.1.1 nyitórendezvény, 2024. október 2. Saját szerkesztés.

Járásonként vizsgálva az adatokat láthatunk eltéréseket azokban, de jelentős kilengések nem tapasztalhatók. Néhány százalékos eltérés van a több, mint egy éve folyamatosan nyilvántartottak, valamint az 1-6 hónapja álláskeresők tekintetében is az egyes járási esetén. Szeged, mint szinte

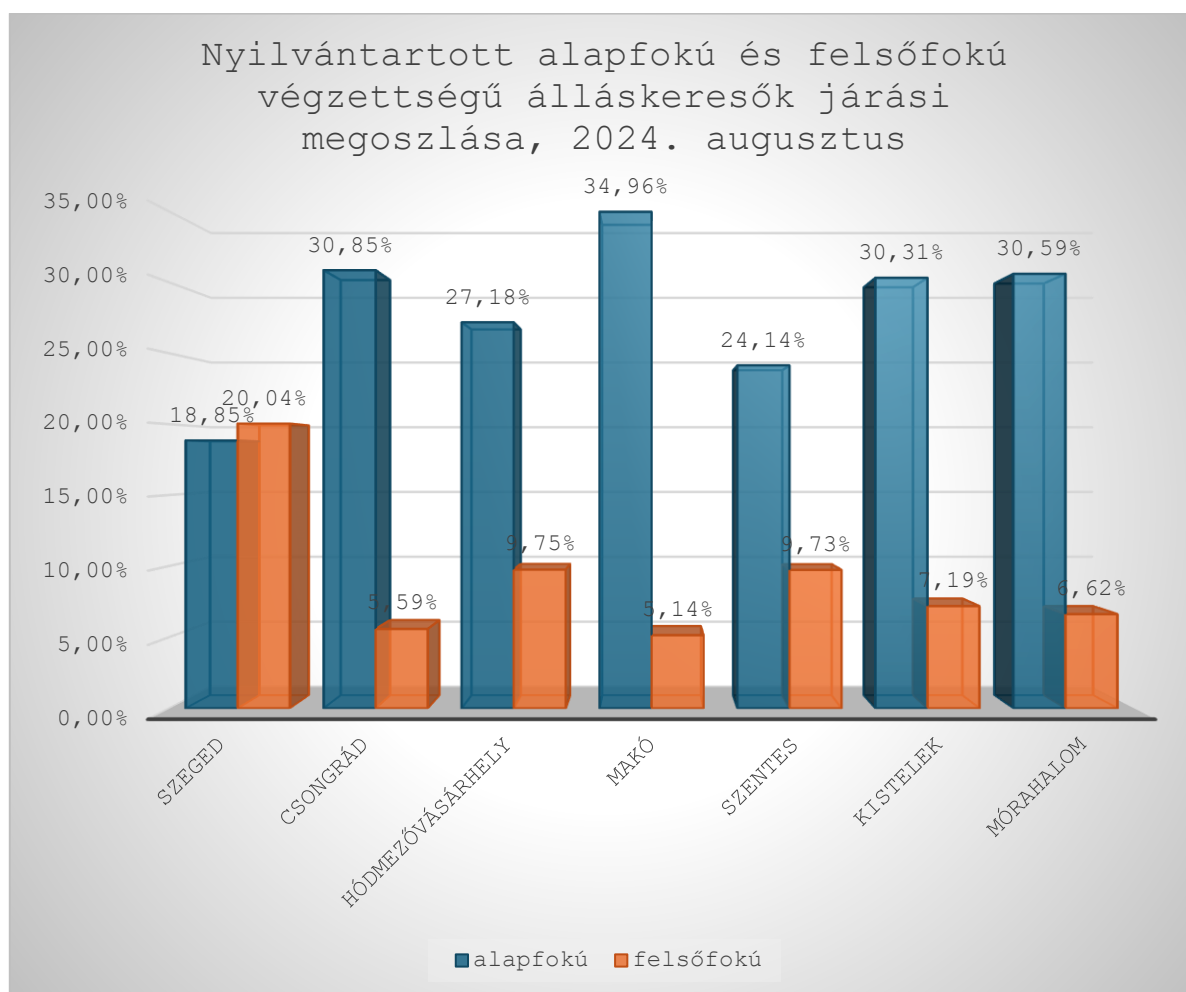
valamennyi munkaerőpiaci adat tekintetében itt is kedvezőbb tendenciát mutat a többi járásnál, de a különbségek nem szignifikánsak.

22. ábra: Álláskeresők iskolai végzettség szerinti megoszlása, 2024. augusztus. Adatok forrása: Csongrád-Csanád Vármegye munkaerőpiaci helyzetképe. GINOP Plusz-3.1.1 és GINOP Plusz-4.1.1 nyitórendezvény, 2024. október 2. Sajtó szerkesztés.

Az álláskeresők iskolai végzettség szerinti megoszlását áttekintve az állapítható meg, hogy közel kétharmaduk középfokú végzettséggel rendelkezik, negyedük pedig legfeljebb alapfokú végzettséggel. Figyelemre érdemes a hasonló arány a középfokú végzettségű – jellemzően szakképzett – munkavállalók és a nyilvántartásban töltött idő szerinti megoszlás tekintetében.

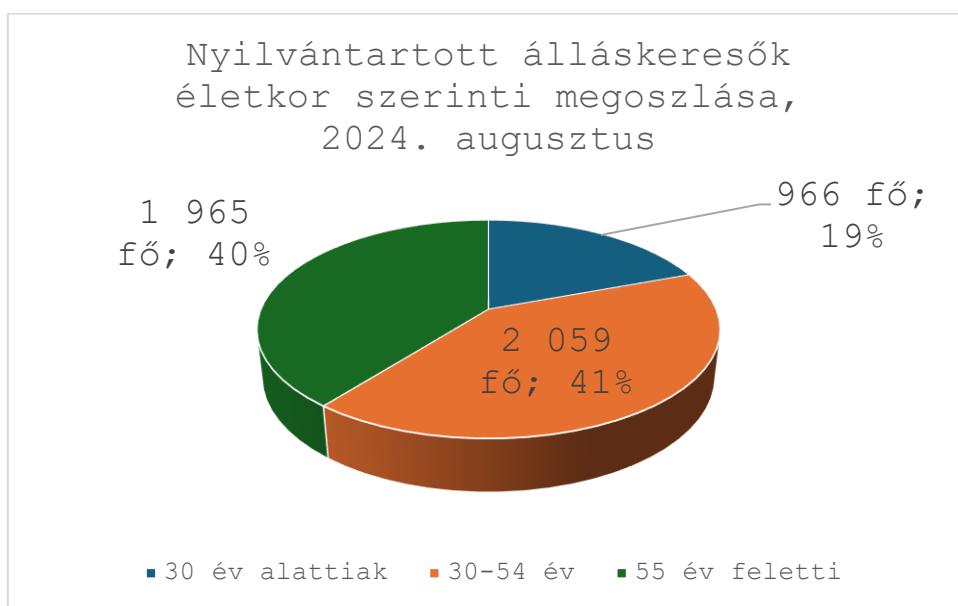
A járások esetében itt azonban már olyan alapvető eltérés tapasztalható, mely szerkezeti különbségre utal az alapfokú és felsőfokú munkavállalók nyilvántartását illetően:

23. ábra: Álláskeresők iskolai végzettség szerinti megoszlása a járásek tekintetében, 2024. augusztus.
Adatok forrása: Csongrád-Csanád Vármegye munkaerőpiaci helyzetképe. GINOP Plusz-3.1.1 és GINOP Plusz-4.1.1 nyitórendezvény, 2024. október 2. Sajtó szerkesztés.

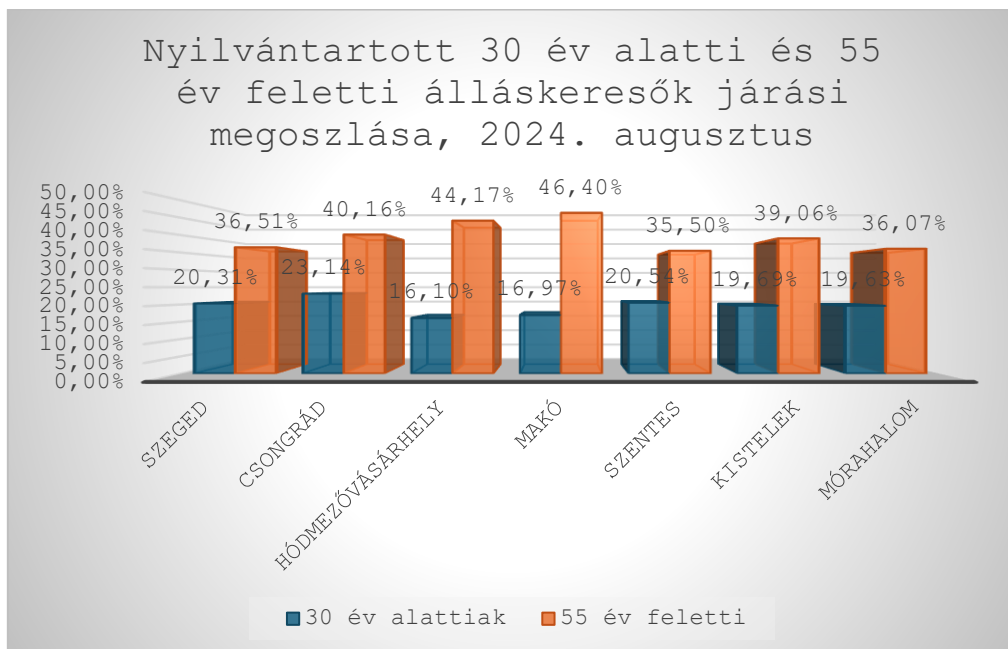
Szeged esetében teljesen eltérőek az adatok, mivel a felsőfokú végzettségűek aránya meghaladja a legfeljebb alapfokú végzettséggel rendelkezőkét. Ennek hátterében nem a felsőfokúak lokális munkaerőpiaci veszélyeztetettsége áll, hanem az ország egyik legnagyobb egyeteme, melynek hallgatói az ország teljes területéről, valamint számos külföldi államból érkeznek, majd az egyetem elvégzését követően közülük sokan életvitelszerűen a településen maradnak. Ez a regiszterben is a fent látható szignifikáns eltérést okozza. A legfeljebb alapfokú végzettséggel rendelkezők tekintetében négy járás esetében is magasabb arányok láthatók a regiszterben, melyek közül Makó emelkedik ki legjobban. Fontos ugyanakkor tudni, hogy a jelentős eltérések ellenére is a középfokú végzettségűek aránya valamennyi járás esetében közel azonos.

A regiszterben lévő álláskeresők életkor szerinti megoszlását szintén fontos vizsgálni, ugyanis a korábban már említettek szerint a fiatalok, illetve a nyugdíjhoz közelebb állók veszélyeztetett korcsoportnak tekinthetők a munkaerőpiac szempontjából.

24. ábra: Állás keresők életkor szerinti megoszlása, 2024. augusztus. Adatok forrása: Csongrád-Csanád Vármegye munkaerőpiaci helyzetképe. GINOP Plusz-3.1.1 és GINOP Plusz-4.1.1 nyitórendezvény, 2024. október 2. Saját szerkesztés.

A nyilvántartottak életkor szerinti vármegyei arányát tekintve szembevetendő az 55 év feletti magas száma. Míg a legnagyobb arányban a 30-54 év közöttiek vannak a regiszterben, számuk alig haladja meg az 55 év felettiét úgy, hogy jelentősen nagyobb munkavállalói korú népességet jelentenek. A 30 év alattiak számossága nem kiemelkedő, de esetükben két tényező is nehezítheti az elhelyezkedést; egyrészt az esetleges munkatapasztalat hiánya, másrészt fokozottabban előfordulhat inaktivitás.

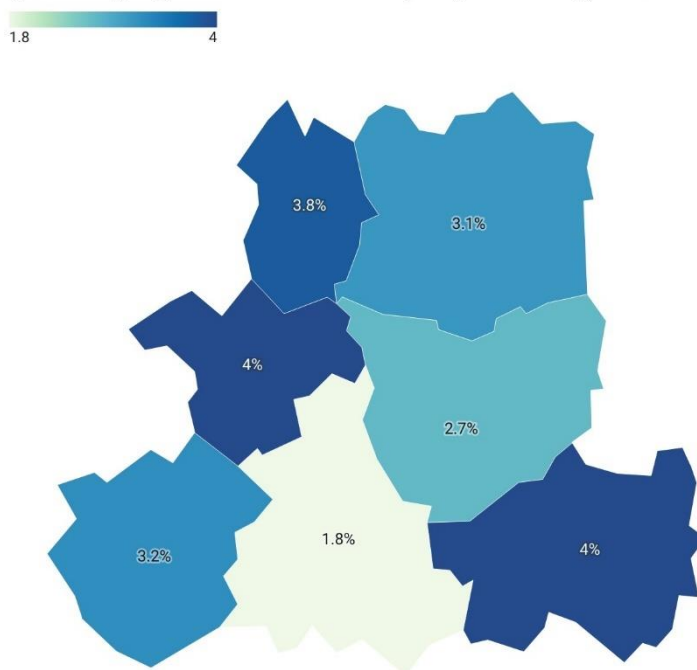

25. ábra: Állás keresők életkor szerinti megoszlása a járási tekintetében, 2024. augusztus. Adatok forrása: Csongrád-Csanád Vármegye munkaerőpiaci helyzetképe. GINOP Plusz-3.1.1 és GINOP Plusz-4.1.1 nyitórendezvény, 2024. október 2. Saját szerkesztés.

A járásek esetében az álláskeresők életkor szerinti megoszlásában ismét jelentős eltérések tapasztalhatók. Figyelemreméltó, hogy hasonlóan az iskolai végzettség szerinti megoszláshoz Makó járás esetében a legmagasabb az 55 év feletti nyilvántartásba vett álláskeresők aránya is.

A már többször említett járási szintű létszámbeli, esetenként szerkezeti eltérések okán indokolt annak az áttekintése, hogyan oszlik meg járásonként, illetve településenként az álláskeresők aránya.

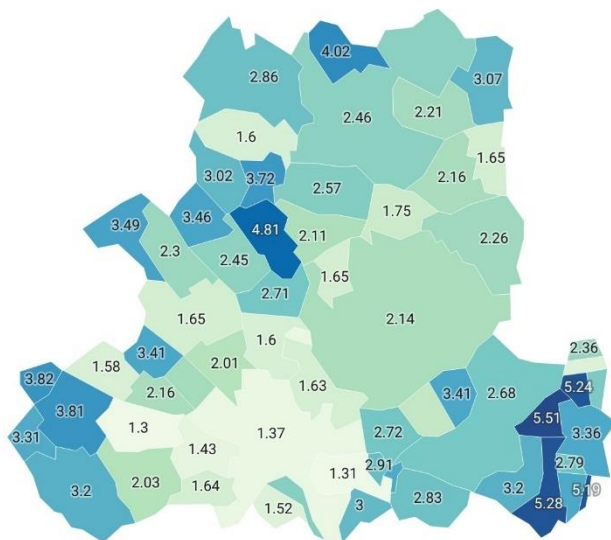
A vármegye járásaiban nyilvántartott álláskeresők aránya a gazdaságilag aktív korúakhoz képest, 2024. augusztus

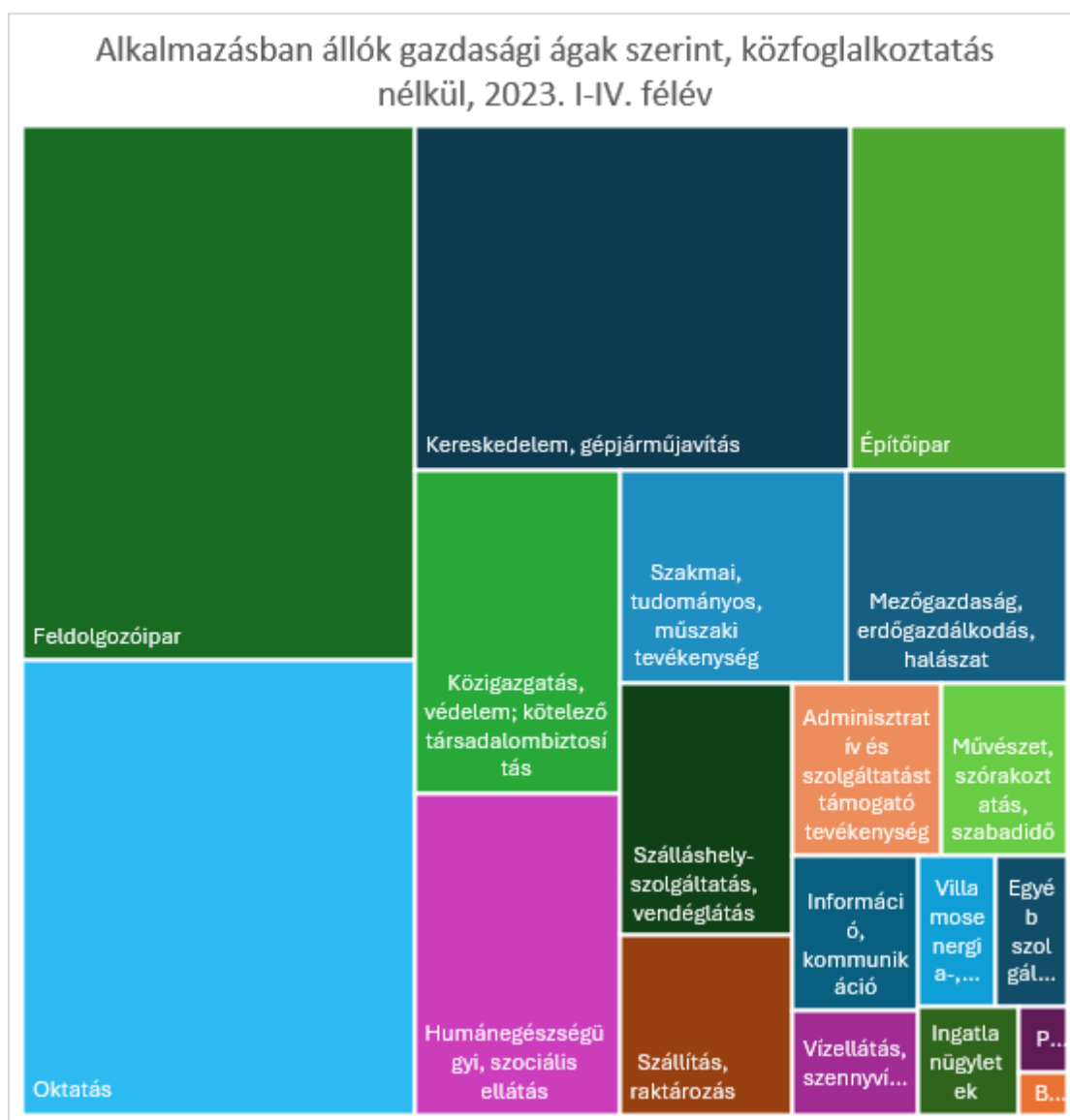
Map data: © OSM • Created with Datawrapper

26. ábra. Nyilvántartásba vett álláskeresők aránya az egyes járásekban, 2024. augusztus. Adatok forrása: Csongrád-Csanád Vármegye munkaerőpiaci helyzetképe. GINOP Plusz-3.1.1 és GINOP Plusz-4.1.1 nyitórendezvény, 2024. október 2. Saját szerkesztés.

Az tapasztalható a vármegye járásaiban nyilvántartott álláskeresők arányát vizsgálva, hogy két járás esetében, Makón és Kisteleken éri el a 4 százalékat a regiszterben lévők hányada. Figyelemre érdemes, hogy Makó járás esetén volt megállapítható az álláskeresők összetételét illetően több olyan tendencia is, mely szerkezetiileg is kedvezőtlen képet mutatott. Ugyanakkor fontos megjegyezni, hogy a 4 százalékos ráta országos szinten igen kedvező adat, csak a vármegye többi járásához mérten mutatkozik magasabbnak. További három járás esetében szintén 3 százalékot meghaladó a nyilvántartásba vett személyek aránya – Csongrád, Mórahalom és Szentes –, míg Hódmezővásárhely esetében alatta marad a három százaléknak, Szeged esetében pedig a 2 százalékot sem éri el.

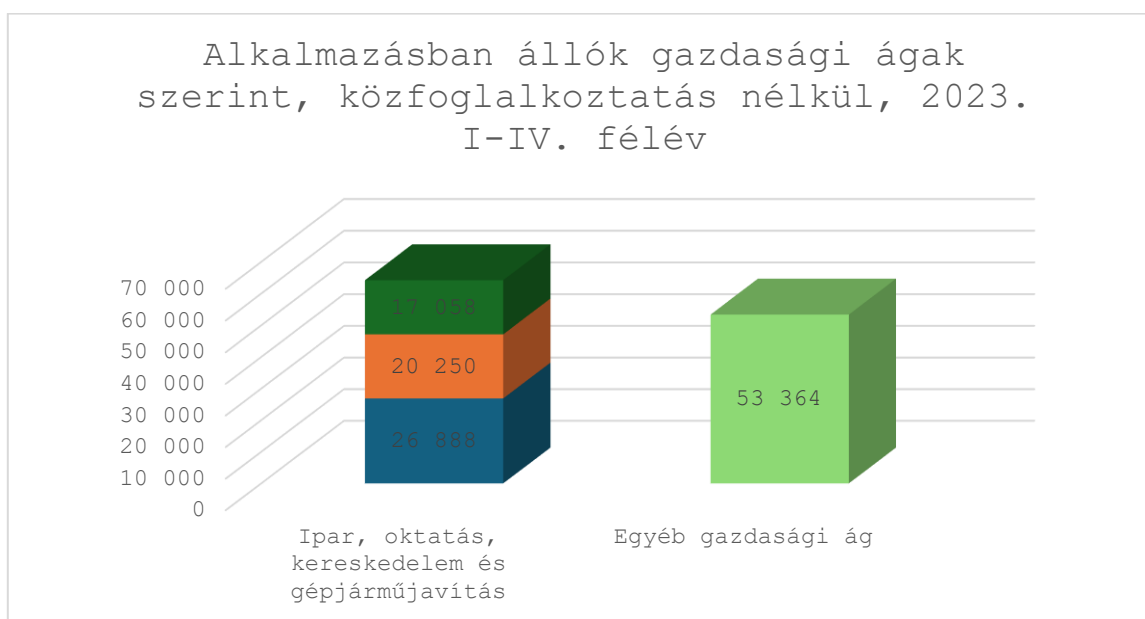

A regiszterben lévő álláskeresők részletes áttekintése mellett fontos megvizsgálni a vármegye foglalkoztatási helyzetét, szerkezetét is. A KSH adatait áttekintve látható, hogy Csongrád-Csanádban számos gazdasági ágazat képviselteti magát a vállalkozások között.

28. ábra. Alkalmazásban állók gazdasági ágak szerint, közfoglalkoztatás nélkül, 2023. I-IV. félév. Adatok forrása: KSH. Saját szerkesztés.

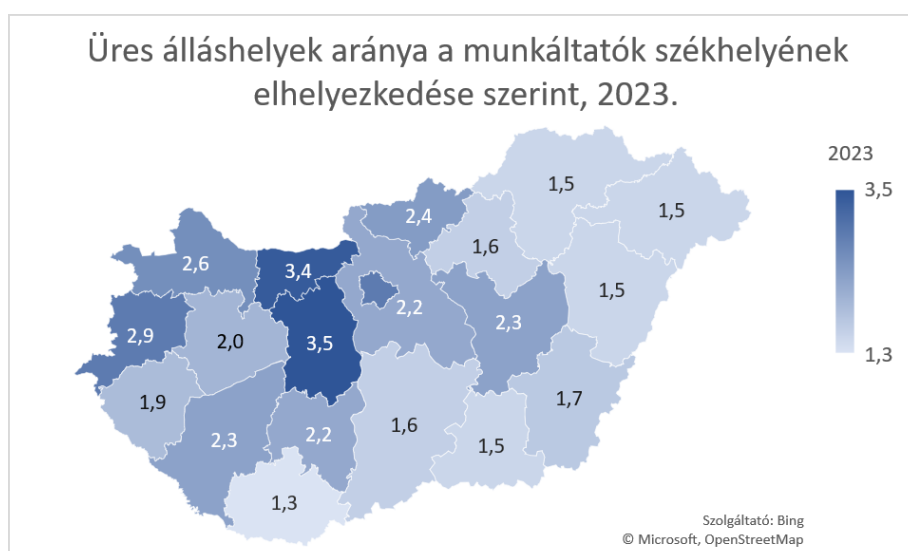
Ugyanakkor az is kitűnik az adatok ábrázolásából, hogy néhány szektor jelentős túlsúlyban van a vármegyében. Míg például a közigazgatás, tudományos és műszaki tevékenység, vagy humánegészségügyi és szociális ellátás is jelentős arányú gazdasági ág, azt láthatjuk, hogy az ipar (együttesen valamennyi ág), oktatás, valamint a kereskedelem és gépjármű javítás ágai együtt meghaladják az összes többi gazdasági ágét.

29. ábra. Alkalmazásban állók gazdasági ágak szerint, közfoglalkoztatás nélkül, 2023. I-IV. félév. Adatok forrása: KSH. Saját szerkesztés.

Az oktatás jelentős szerepe összekapcsolható a már korábban is említett jelentős egyetemi működéssel, valamint a már bemutatott, az álláskereső iskolai végzettség szerinti megoszlásában tapasztalt kedvező tendenciával.

A munkáltatóknál lévő üres álláshelyeket tekintve a vármegye figyelemreméltó helyzetben van. Míg ugyanis a korábbi fejezetekben részletesen ismertettek szerint igen alacsony a nyilvántartott álláskeresők száma és aránya, addig a betöltetlen álláshelyek aránya szintén kifejezetten alacsony országos kitekintésben is.

30. ábra. Üres álláshelyek száma a munkáltatók székhelyének elhelyezkedése szerint, 2023-ban. Adatok forrása: KSH. Saját szerkesztés.

Ez azt jelenti, hogy bár kevés a regisztrált álláskereső, de nem beszélhetünk jelentős munkaerőhiányról; egyfajta optimális egyensúlyi helyzetben van a munkaerőpiac. Vagyis Csongrád-Csanádban az

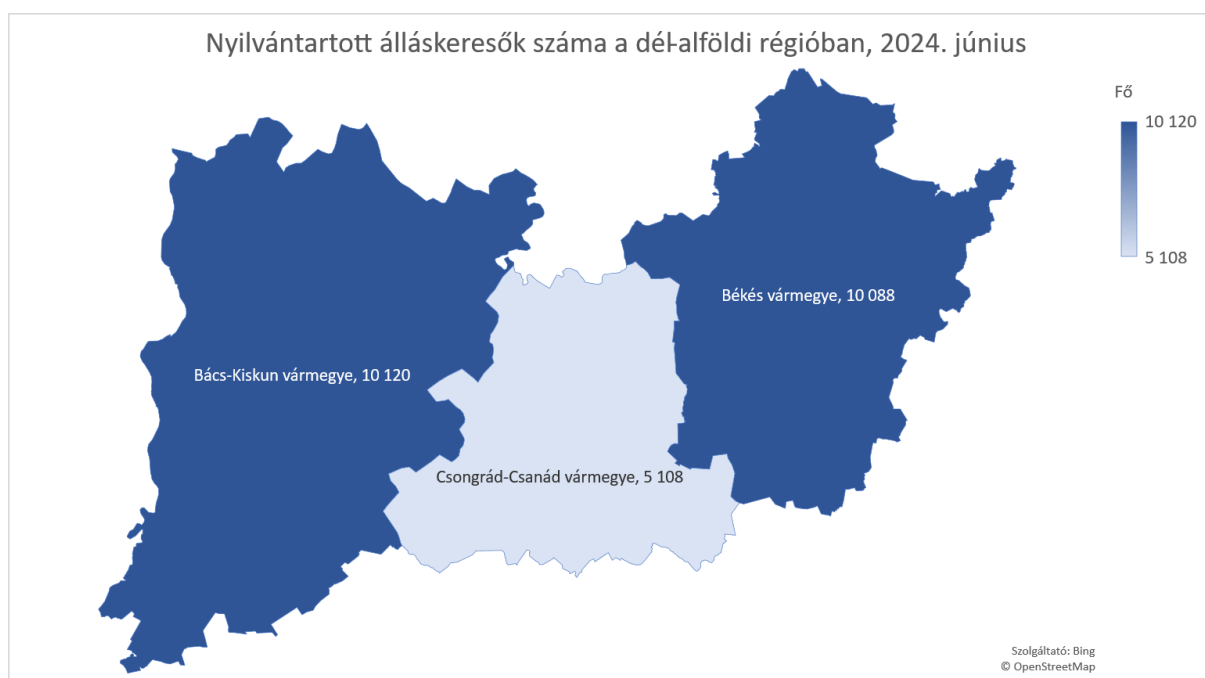
álláskeresői szám és arány az észak-nyugati és közép-magyarországi adatokhoz közelít, addig az üres álláshelyek tekintetében az észak-keleti és keleti országrész adataival van egy szinten. Érdekesség, hogy az üres álláshelyek száma 2010-ben 0,6% volt a vármegyében, vagyis mindössze 0,9 százalékponttal emelkedett a vizsgált időszakban.

Az látható tehát az adatokból, hogy gyakorlatilag 2024. év közepén egyensúlyban, kedvező munkaerőpiaci helyzetben van a vármegye. Ugyanakkor egyfelől a már bemutatott tendenciát, valamint a bejelentett új beruházásokat szem előtt tartva fontos kérdésként merül fel a még rendelkezésre álló munkaerőpiaci tartalék kérdése. A vármegyében fellelhető regisztrált álláskeresőök összetételét megismerve alátámasztottnak látszik az a koncepció, mely szerint a vármegye periférikus kisebb településein élő, jellemzően alacsonyabb iskolai végzettségű személyeket kell integrálni a munkaerőpiacra. Ennek kulcsa lehet egy komolyabb infrastrukturális fejlesztés, illetve az elhelyezkedésükhöz szükséges képzettségek megszerzésének biztosítása, mely feltételek azonban jelentős részben már jelenleg is rendelkezésre állnak. Figyelembe kell venni azt is, hogy a közfoglalkoztatás intézményrendszere az elmúlt több, mint egy évtizedben ennek a célcsoportnak az elhelyezkedését segítette – a megismert tendenciák szerint sikeresen. Akik tehát jelenleg is tartós álláskeresőként vannak nyilvántartásban, jellemzően egyéni – egészségügyi, szociális, stb. – élethelyzetük okán nem tudnak a nyílt munkaerőpiacon elhelyezkedni. Esetükben a már említett fejlesztéseken kívül olyan interdiszciplináris beavatkozásokra van szükség, melyek meghaladják a foglalkoztatáspolitikai rendelkezésére álló eszköztárat.

Szintén fontos szempont az inaktívok megszólítása. Ennek feladata hagyományosan nem az állami foglalkoztatási szerv tevékenysége, mivel az elsősorban a nyilvántartásba vett, aktívan álláskereső személyekkel folytat együttműködést. Az új programozási időszakban azonban a GINOP Plusz-4.1.1 és a GINOP Plusz-3.1.1 projektekben is kiemelt feladat és szerep hárul ezekre a tevékenységekre, mely elősegítésére együttműködési megállapodások is megkötésre kerülnek a bevonásokat elősegítő partner szervezetekkel.⁴⁴

A fent említett két célcsoporton kívül számításba kell venni az esetleges munkaerőpiaci tartalék felméréséhez a szomszédos vármegyék álláskeresőit is.

⁴⁴ https://nfsz.munka.hu/cikk/3817/ Ifjúsági_Garancia_Plusz_GINOP_Plusz41123 Letöltve: 2024. 10. 12.
https://nfsz.munka.hu/cikk/3817/ Ifjúsági_Garancia_Plusz_GINOP_Plusz41123 Letöltve: 2024. 10. 12.

31. ábra. Nyilvántartott álláskeresők száma a dél-alföldi régióban, 2024. június. Adatok forrása: KSH. Saját szerkesztés.

A regisztrált álláskeresők arányára már bemutatásra került 2023. végén, azonban a nyilvántartásba vett személyek számosságát vizsgálva megállapítható, hogy az mindkét szomszédos vármegyében duplája a Csongrád-Csanád vármegyeinek, együttesen pedig közel négyszerese. Reálisan felmerülhet tehát az adatok alapján a megjelenő Csongrád-Csanádi munkaerőigény kielégítésének egyik lehetséges opciójaként a Bács-Kiskun és Békés vármegyei munkaerő-tartalék.

A fejezetben bemutatott adatok és tendenciák alapján leszűrhető néhány megállapítás és következtetés. A vármegyében, bár nagyon alacsony a regisztrált álláskeresők száma és aránya, rendelkezésre áll még munkaerő tartalék. A várhatóan felmerülő jövőbeni foglalkoztatói igények szempontjából azonban a tartósan nyilvántartásba vett személyek jellemzően nem állnak készen a nyílt munkaerőpiacon történő elhelyezkedésre, egyéni élethelyzetük, valamint kompetenciáik okán. Ezen tapasztalatok miatt fontos esetükben az infrastrukturális fejlesztések kivitelezése, valamint a mobilitás ösztönzése, részben foglalkoztatáspolitikai aktív eszköz segítségével. Szintén fontos olyan képzési, fejlesztési lehetőségek biztosítása, mellyel elősegíthető esetükben a munkaerőpiaci elhelyezkedésük. Az infrastrukturális fejlesztés és mobilitási ösztönzés nyújthat segítséget a szomszédos vármegyék álláskeresőinek is a Csongrád-Csanád vármegyei munkavállalásában. Figyelemmel kell lenni ugyanakkor arra, hogy utóbbi lehet az eszköze a lakóhelyváltás megelőzésének, segítve ezzel a kisebb települések lakosságmegtartási törekvéseit, mivel a munkaerő elszívó hatás – együtt a magyar munkavállalók hagyományosan alacsonyabb mobilitási hajlandóságával – hosszú távon elvándorlást, elnéptelenedést okozhat egyes települések esetében. Szintén fontos és említésre került az inaktív, elsősorban a nem tanuló és nem dolgozó (NEET) személyek megszólítása, mely célcsoportnál az egyes szolgáltatási eszközök adhatnak segítséget és ösztönzést a nyílt munkaerőpiaci elhelyezkedésben.

Szükséges megemlíteni a munkaerőigények okán további két olyan tényezőt is, melyek nem, vagy csak részben képezik a foglalkoztatáspolitikai feladatkörét. Egyfelől a munkáltatók hatékonyságának növelése fontos szempont, hiszen ez a jövőbeni versenyképesség egyik alapját is jelenti, különösen nemzetközi kitekintésben. A hatékonyság növelésének egyik lehetséges feladata és feltétele adott

tevékenység kevesebb munkavállalót igénylő végrehajtása. Ezekhez sokszor alapvető szerkezeti, strukturális változás is szükséges, mely a munkaerőpiacra is hatással van. A hatékonyság növelésének támogatása mellett fokozott figyelemmel szükséges eljárni ilyen esetekben a foglalkoztatáspolitikai részéről a strukturális munkanélküliség veszélyének elkerülésére. Másik tényező, mely az utóbbi években kiemelten fontos területet jelentett, a külföldi, elsősorban a harmadik országbeli állampolgárok magyarországi munkavállalása. A külföldi állampolgárok munkavállalási célú tartózkodási engedélyei idegenrendészeti hatósági eljárás hatálya alá tartoznak, azonban a jogszabályok által meghatározott esetekben szakhatóságként közreműködik az állami foglalkoztatási szerv is.⁴⁵ Jelen dolgozatnak nem tárgya a külföldi munkavállalók magyarországi foglalkoztatásának elemzése, ugyanakkor fontos része lehet a foglalkoztatási struktúra alakulásának ezen külföldi munkavállalók aránya és képzettsége.

5. Összegzés

Dolgozatomban arra tettem kísérletet, hogy a Csongrád-Csanád vármegyei munkaerőpiac foglalkoztatási és álláskeresői szerkezetét 2010. és 2023. év közötti változásait bemutassam. A dolgozatban igyekeztem elsősorban az állami foglalkoztatási szerv és a Központi Statisztikai Hivatal adatai alapján bemutatni azokat az alapvető változásokat, melyek determinálták az elmúlt közel másfél évtized munkaerőpiaci tendenciáit. Az adatok áttekintéséből egyértelműen kirajzolódtak a gazdasági válság részeként megjelenő munkaerőpiaci válság keretében bekövetkezett kedvezőtlen hatások, illetve az ezeket kezelni hivatott foglalkoztatáspolitikai aktív eszközök. Az első ezek közül a közfoglalkoztatás intézmény és keretrendszere volt, majd a 2010-es évtized közepére, a javulást mutató munkaerőpiac ösztönzésére megjelentek az elhelyezkedéseket segítő aktív eszközök, közöttük jelentős mértékben az Európai Unió által finanszírozott projektek. Ezen eszközök eredményes alkalmazásával párhuzamosan az évtized végére jelentős mértékben csökkent a regisztrált álláskeresők száma úgy, hogy nőtt a gazdaságilag aktív népesség és a foglalkoztatottak száma is. A tendenciát rövid időre a COVID pandémia okozta hatások törték meg 2020-ban, azonban a következő évtől tovább folytatódott a korábbi években tapasztalt folyamat. Napjainkra olyan kedvező helyzet alakult ki a vármegyében, melyek hatására egyaránt alacsony tudott maradni az álláskeresők száma, ugyanakkor nem tapasztalható jelentős emelkedés az üres álláshelyek számában sem. A jövőbeni nagyobb volumenű beruházásokra figyelemmel azonban szükséges lesz a döntéshozóknak további munkaerőpiaci tartalék mobilizálását prioritásként kezelni Csongrád-Csanád vármegyét illetően.

Úgy gondolom a dolgozatban bemutatott eredmények alapján érdemes lehet a jövőben kiterjeszteni a vizsgálatot a Dél-alföldi régióra is, mely a korábbi években nem csak statisztikai, hanem közigazgatási egységként is funkcionált. Érdemesnek gondolom további vizsgálatok lefolytatására az időintervallum kiterjesztését is, Csongrád-Csanád vármegye és a Dél-alföldi régió munkaerőpiaci és foglalkoztatáspolitikai fejlesztési lehetőségeinek áttekintése érdekében.

⁴⁵ 445/2013. (XI. 28.) Korm. rendelet a harmadik országbeli állampolgárok magyarországi foglalkoztatásának nem összevont kérelmezési eljárás alapján történő engedélyezéséről, az engedélyezési kötelezettség alóli mentességről, a fővárosi és megyei kormányhivatal munkaügyi központjának az összevont kérelmezési eljárásban való szakhatósági közreműködéséről, valamint a Magyarországon engedélymentesen foglalkoztatható harmadik országbeli állampolgárok magyarországi foglalkoztatásának bejelentéséről, és a munkabér megtérítéséről.

Irodalomjegyzék

Konferencia előadások

1. **GINOP-5.2.1 és GINOP-5.1.1 zárórendezvény**, Csongrád-Csanád Vármegyei Kormányhivatal, Szeged, 2023. december 7.
2. **TOP-6.8.2-15-SG1-2016-00001 zárórendezvény** 2019. 09. 23 Szeged,
3. **TOP-5.1.2-15-CS1-2016-00003 zárórendezvény** 2023. 03. 23. Csongrád,
4. **TOP-5.1.2-15-CS1-2016-00002 zárórendezvény** 2023. 09. 21. Makó,
5. **TOP-6.8.2-16-SG1-2018-00001 zárórendezvény** 2023. 11. 14. Szeged,
6. **TOP-6.8.2-15-HM1-2016-00001 zárórendezvény** 2023. 11. 14 Hódmezővásárhely,
7. **TOP-5.1.1-15-CS1-2016-00001 zárórendezvény** 2023. 11. 28. Szeged.
8. **GINOP Plusz-3.1.1 és GINOP Plusz-4.1.1 nyitórendezvény**. Csongrád-Csanád Vármegyei Kormányhivatal, 2024. október 2.

Adatkészletek, weboldalak és online források

1. **IMF Survey**: Oslo Conference Calls for Action to Avoid Jobless ‘Lost Generation’ Letöltve: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2015/09/28/04/53/sonew091310a> 2024. 09. 03.
2. **László Gyula, Dr (2022)**. *A magyar foglalkoztatáspolitikája 30 éve: 1990-2020. Dokumentumok, politikák és stratégiák, adatsorok.* Pécs. 61-62. p. Letöltve: <https://pea.lib.pte.hu/bitstream/handle/pea/34432/PTE-KTK-20220919-3.pdf?sequence=1&isAllowed=y> 2024. 09. 03.
3. <https://kozfoglalkoztatasi.kormany.hu/tajekoztato-a-kozfoglalkoztatasi-rendszerrol> Letöltve: 2024. 09. 08.
4. <https://kormanyhivatalok.hu/kormanyhivatalok/csongrad-csanad/megye/ginop-1011-21-2021-00001-0> Letöltve: 2024. 09. 28.
5. <https://kormanyhivatalok.hu/kormanyhivatalok/csongrad-csanad/megye/ginop-5316-vekep-20-2020-00001-0> Letöltve: 2024. 09. 28.
6. <https://kormanyhivatalok.hu/kormanyhivatalok/csongrad-csanad/megye/ginop-5310-vekep-17-2017-00001-0> Letöltve: 2024. 09. 28.
7. **Csongrád Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központ (2011)**. *Munkaerő-piaci helyzetkép. Csongrád megye. 2010. év.*
8. **Neumann, Todd C. et al (2007)**. *The dynamics of relief spending and the private urban labor market during the New Deal.* National Bureau of Economic Research. Letöltve: https://www.nber.org/system/files/working_papers/w13692/w13692.pdf 2024. 09. 08.
9. [https://nfsz.munka.hu/cikk/98/Az Ifjusagi Garancia Rendszer keretében megvalosulo Ifjusagi Garancia GINOP 52114201500001 munkaeropiaci program ismertetese](https://nfsz.munka.hu/cikk/98/Az>Ifjusagi_Garancia_Rendszer_kereteben_megvalosulo>Ifjusagi_Garancia_GINOP_52114201500001_munkaeropiaci_program_ismertetese). Letöltve: 2024. 09. 15.
10. [https://nfsz.munka.hu/cikk/38/Ut a munkaeropiacra GINOP 51115201500001 munkaeropiaci program ismertetese](https://nfsz.munka.hu/cikk/38/Ut_a_munkaeropiacra_GINOP_51115201500001_munkaeropiaci_program_ismertetese). Letöltve: 2024. 09. 15.
11. [https://nfsz.munka.hu/cikk/2430/Kozfoglalkoztatasi bol a versenyszferaba program](https://nfsz.munka.hu/cikk/2430/Kozfoglalkoztatasi_bol_a_versenyszferaba_program) Letöltve: 2024. 09. 17.
12. [https://nfsz.munka.hu/cikk/1294/Agazati bertamogatasi program](https://nfsz.munka.hu/cikk/1294/Agazati_bertamogatasi_program) Letöltve: 2024. 09. 26.
13. [https://nfsz.munka.hu/cikk/1357/Kutatok es fejlesztok innovacios bertamogatasi](https://nfsz.munka.hu/cikk/1357/Kutatok_es_fejlesztok_innovacios_bertamogatasi) Letöltve: 2024. 09. 26.

14. [https://nfsz.munka.hu/cikk/3817/ Ifjusagi Garancia Plusz GINOP Plusz41123](https://nfsz.munka.hu/cikk/3817/Ifjusagi_Garancia_Plusz_GINOP_Plusz41123) Letöltve: 2024. 10. 12.
15. [https://nfsz.munka.hu/cikk/3817/ Ifjusagi Garancia Plusz GINOP Plusz41123](https://nfsz.munka.hu/cikk/3817/Ifjusagi_Garancia_Plusz_GINOP_Plusz41123) Letöltve: 2024. 10. 12.
16. **Központi Statisztikai Hivatal** *Fókuszban a vármegyék.* <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/megy/242/index.html> 2024. 10. 07.
17. **Belügyminisztérium** közfoglalkoztatási adatai: <http://kozfoglalkoztatatas.bm.hu/> és <http://kozfoglalkoztatatas.bm.hu/archiv/> letöltve: 2024. 09. 11.
18. Módosné Szalai, Sz., Kálmán, B. G., Tóth, A., Gyurián, N., Singh, D. P., Dávid, L. D., & Jenei, Sz. (2025). NUTS2 regions of the Visegrad countries during the Covid-19 pandemic and recovery. *Regional Statistics*, 15(3), 1–21. <https://doi.org/10.15196/RS150302>
19. Poór, J., Módosné Szalai, Sz., Mura, L., Jenei, Sz., Varga, E., Szira, Z., & Hollósy-Vadász, G. (2023). The impact of the pandemic on the central and regional areas of Hungary: During the economic recovery following the global virus epidemic. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*, 13(2), 207–212. <https://doi.org/10.33543/1302>
20. Mura, L., Barcziová, A., Bálintová, M., Jenei, Sz., Molnár, S., & Módosné Szalai, Sz. (2022). The effects of the COVID-19 pandemic on unemployment in Slovakia and Hungary. *Vadyba: Journal of Management*, 38(1), 25–35. <https://doi.org/10.38104/vadyba.2022.1.03>
21. Jenei, Sz., Módosné Szalai, Sz., Leicht, F., Molnár, S., Varga, E., & Poór, J. (2024). The workforce challenges of disabled people in Hungary and Slovakia during the COVID-19 pandemic. *Alter*, 18(3), 23–49. <https://doi.org/10.4000/alter.6467>
22. Remsei, S., Módosné Szalai, Sz., & Jenei, Sz. (2023). Hungarian battery production – Public opinion on sustainability, labor market, and environmental protection. *Chemical Engineering Transactions*, 107, 691–696. <https://doi.org/10.3303/CET2317116>
23. **Központi Statisztikai Hivatal 20.1.1.37.** *A nyilvántartott álláskeresők száma, december.* https://www.ksh.hu/stadat_files/mun/hu/mun0044.html
24. **Központi Statisztikai Hivatal 20.2.2.2.** *A 15–64 éves népesség gazdasági aktivitása, vármegye és régió szerint, negyedévente.* Letöltve: https://www.ksh.hu/stadat_files/mun/hu/mun0162.html 2024. 09. 04.
25. **Központi Statisztikai Hivatal 20.1.1.5.** *A népesség gazdasági aktivitása korcsoportok szerint, nemeként.* Letöltve: https://www.ksh.hu/stadat_files/mun/hu/mun0005.html 2024. 09. 14.
26. **Központi Statisztikai Hivatal 20.1.2.5.** *A nyilvántartott álláskeresők száma, vármegye és régió szerint, december.* Letöltve: https://www.ksh.hu/stadat_files/mun/hu/mun0087.html 2024. 09. 04.
27. **Központi Statisztikai Hivatal 20.2.2.5.** *Munkanélküliségi ráta, vármegye és régió szerint, negyedévente.* Letöltve: https://www.ksh.hu/stadat_files/mun/hu/mun0171.html 2024. 09. 04.
28. **Központi Statisztikai Hivatal 20.1.1.17.** *A munkanélküliek száma legmagasabb iskolai végzettségük szerint, nemeként.* https://www.ksh.hu/stadat_files/mun/hu/mun0027.html
a. Letöltve: 2024. 09. 08.
29. <https://nfsz.munka.hu/cikk/601/> Letöltve: 2024. 09. 24.
30. **International Labour Office:** *Global Employment Trends.* January 2010. 9. p. Letöltve: https://www.ilo.org/sites/default/files/wcmsp5/groups/public/@ed_emp/@emp_elm/@trends/documents/publication/wcms_120471.pdf. 2024. 09. 03.

Jogszabályok

1. 2011. évi CVI. törvény a közfoglalkoztatásról és a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó, valamint egyéb törvények módosításáról.
2. 2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól.
3. 2011. évi CLXXV. törvény az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról.
4. 375/2010. (XII. 31.) Korm. rendelet a közfoglalkoztatáshoz nyújtható támogatásokról.
5. 170/2011. (VIII. 24.) Korm. rendelet a közfoglalkoztatási bér és a közfoglalkoztatási garantált bér megállapításáról.
6. 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet a kedvezményezett járások besorolásáról.
7. 105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről.
8. 445/2013. (XI. 28.) Korm. rendelet a harmadik országbeli állampolgárok magyarországi foglalkoztatásának nem összevont kérelmezési eljárás alapján történő engedélyezéséről, az engedélyezési kötelezettség alóli mentességről, a fővárosi és megyei kormányhivatal munkaügyi központjának az összevont kérelmezési eljárásban való szakhatósági közreműködéséről, valamint a Magyarországon engedélymentesen foglalkoztatható harmadik országbeli állampolgárok magyarországi foglalkoztatásának bejelentéséről, és a munkabér megtérítéséről.
9. https://www.parlament.hu/irom41/10710/adatok/fejezetek/47_gfa.pdf Letöltve: 2024. 09. 28.
10. https://www.parlament.hu/irom41/16118/adatok/fejezetek/47_gufa.pdf Letöltve: 2024. 09. 28.

Nyilatkozatok

Érdekütközés // Összeférhetetlenség: A szerző(k) nem jelent(enek) be egymással versengő érdekeltséget // összeférhetetlenség.

Az adatok elérhetősége:

- Az adatmegosztás nem vonatkozik erre a cikkre, mivel a jelenlegi tanulmány során nem hoztak létre vagy elemeztek adatállományokat.

Etikai jóváhagyás⁴⁶ : (az alábbiak egyike)

- Ez a cikk nem tartalmaz a szerzők által emberi résztvevőkkel végzett vizsgálatokat.
- Ez a cikk a ... Egyetem kutatási etikai bizottságának etikai jóváhagyásával készült.

Emberi résztvevői nyilatkozási űrlap: (amennyiben a "ba" lehetőséget választották a tájékozott beleegyezéshez)

- Én, a fent említett tanulmány alulírott szerzője ezúton nyilatkozom a következőkről:

⁴⁶ amely tartalmazza annak az egyetemnek vagy intézménynek a nevét, amely a vizsgálathoz az IRB jóváhagyását adta.

1. A résztvevő(k)től/páciens(ek)től írásbeli beleegyezést szereztem be a tanulmány, a kísérő adatok és képek közzétételéhez. Amennyiben a hozzájárulást nem a résztvevő(k)től/páciens(ek)től szerezték be, megerősítem, hogy ez a meghatalmazott jogosult volt a résztvevő/páciens nevében a hozzájárulást megadni.
 2. Amennyiben a résztvevő(k) / páciens(ek) kiskorú(ak), a helyi törvényeket követtük arra vonatkozóan, hogy milyen életkorban és körülmények között adhatnak beleegyezést saját maguk számára. Ha nem voltak nagykorúak, akkor a beleegyezést egy meghatalmazott képviselőtől, azaz a szülőktől vagy a törvényes gyám(ok)tól szereztük be. Ha a kiskorú(ak) megfelelően megértette(k) a tájékoztatáson alapuló beleegyezést és annak következményeit, akkor a kiskorú(ak) aláírását (vagy beleegyezését) is beszereztük.
 3. Amennyiben a résztvevő(k)/páciens(ek) maga(k) adta(k) a beleegyezést, megerősítem, hogy cselekvőképes volt(ak), és hogy a tájékoztatás és az írásbeli beleegyezés megszerzése során figyelembe vették az esetleges szellemi vagy fizikai fogyatékoságokat.
 4. Amennyiben a résztvevő(k)/páciens(ek) meghalt(ak), megerősítem, hogy a hozzájárulásom továbbra is lehetővé teszi a közzétételt.
 5. Megerősítem, hogy a tanulmányban bemutatott összes tartalom, a kapcsolódó adatok és képek a lehető legnagyobb mértékben azonosíthatatlanok és anonimizáltak.
 6. Az eredeti, aláírt és keltezett beleegyező nyilatkozatot a kezelő intézmény vagy a megfelelő helyi/regionális/nemzeti irányító testület őrzi meg, és az intézmény vagy az irányító testület politikájának és eljárásainak megfelelően őrzi meg.
 7. Az írásbeli beleegyező nyilatkozat (kérjük, ne mellékelje a benyújtáshoz) tartalmazza az egyes résztvevőkre/páciensekre vonatkozó összes releváns információt (például név, életkor, állapot, kórtörténet, diagnózis és kezelés).
 8. A résztvevő(ke)t / beteg(ek)et / meghatalmazott képviselőt teljes körűen tájékoztatták a vizsgálat céljáról, a közzététel lehetséges kockázatairól és előnyeiről, valamint a személyes adatok nyilvánosságra hozatalának következményeiről.
 9. A résztvevő(k) / beteg(ek) vagy meghatalmazott képviselője lehetőséget kapott arra, hogy kérdéseket tegyen fel a tanulmány közzétételével kapcsolatban, kérdéseire teljes körű választ kapott, és beleegyezett a kapcsolódó adatok és képek közzétételébe. Klinikai tanulmányok esetében a résztvevő(k) / beteg(ek) vagy meghatalmazott képviselője jóváhagyta a kézirat végleges változatát.
 10. A résztvevő(ke)t/páciens(ek)et vagy a törvényes gyám(ok)at tájékoztatták arról, hogy hozzájárulásuk és részvételük a tanulmány közzétételében teljes mértékben önkéntes, és hogy jogukban áll bármikor visszavonni hozzájárulásukat.
 11. Ha ez egy klinikai tanulmány kézírata, megerősítem, hogy legalább az egyik szerző részt vett a résztvevő(k) / beteg(ek) ellátásában.
 12. Megerősítem, hogy a cikkem megfelel a megfelelő helyi/regionális/nemzeti törvényeknek a hozzájárulásról és a magánélet védelméről.
- A jelen nyilatkozat aláírásával elismerem, hogy elolvastam és megértettem a fenti információkat, és tanúsítom a nyilatkozat pontosságát. Tudomásul veszem, hogy bármilyen hamis vagy félrevezető információ a kézirat elutasítását vagy más fegyelmi eljárást vonhat maga után.
 - Levelező szerzőként kijelentem, hogy a fent említett, emberi résztvevőkkel végzett tanulmány valamennyi szerzője nevében aláírom ezt a dokumentumot.

- Dátum: 2025. április 2.
- Aláírás:

Tájékoztató beleegyezés⁴⁷ : (az alábbiak egyike)

- a. Ez a cikk nem tartalmaz a szerzők által emberi résztvevőkkel végzett vizsgálatokat.
- b. A vizsgálat minden résztvevője tájékozott beleegyezését adta az adatgyűjtés megkezdése előtt. A résztvevőket tájékoztatták a vizsgálat céljáról, az eljárásokról, valamint a vizsgálat lehetséges kockázatairól és előnyeiről. Biztosították őket arról is, hogy bármikor, következmények nélkül visszaléphetnek. Az összes válasz bizalmasan kezelt, és a magánélet védelme érdekében a végleges adatszolgáltatásból minden azonosító információt eltávolítottak. Az írásos beleegyező nyilatkozatokat az etikai kutatási irányelveknek megfelelően aláírták és biztonságosan tárolták.
 - a. Írásbeli tájékozott beleegyezés - Megerősítem, hogy feltöltöttem a Humán résztvevői nyilatkozat űrlapot a beadvánnyal együtt.
 - b. Szóbeli tájékoztatáson alapuló beleegyezés
 - c. A kéziratban a lehető legrészletesebben elmagyaráztam, hogy miért nem volt lehetséges vagy szükséges az írásbeli beleegyezés megszerzése a tanulmányomhoz, és megfelelő indoklást adtam arra, hogy miért csak szóbeli beleegyezést kaptam minden egyes résztvevőtől.
 - d. Hozzájárulásról való lemondás VAGY, hallgatólagos hozzájárulás a kérdőív kitöltéséhez. Megerősítem, hogy a hozzájárulásról való lemondásról szóló igazolást feltöltöttem a beadvánnyal együtt; VAGY, a kérdőív kitöltésénél a hallgatólagos hozzájárulás megszerzését a kéziratom Etika és hozzájárulás részében kifejtettem.

A mesterséges intelligencia használata⁴⁸ : A szerzők kijelentik, hogy semmilyen területen nem használtak mesterséges intelligenciát, kivéve a hivatkozások listájának megfelelő APA stílushoz való igazítását.

⁴⁷ a tájékoztatáson alapuló beleegyezés megadásának módja

⁴⁸ ahol megadja, hogy használt-e mesterséges intelligencia eszközöket, és milyen célra. Ha nem használt, kérjük, jelezze.